

บทที่ 2

ทฤษฎีแนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่องผลกระทบจากการดำเนินงานตามนโยบายรัฐต่อการตั้งค่าเพื่อหนีสูญและหนีสังสัยจะสูญของธนาคารออมสิน ได้ใช้ข้อมูลจากงบการเงินของธนาคารและการสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับสูงของธนาคาร เพื่อให้ทราบถึงนโยบาย แนวคิด และทฤษฎีทางการเงินที่เกี่ยวข้องมาช่วยในการศึกษาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ ดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดและทฤษฎี

2.1.1.แนวคิดเกี่ยวกับโครงการสินเชื่อตามนโยบายรัฐบาลของธนาคารออมสิน

2.1.2.นโยบายบัญชีที่สำคัญของธนาคารออมสินเกี่ยวกับการตั้งค่าเพื่อหนีสังสัยจะสูญ

2.1.3.นโยบายบัญชีเกี่ยวกับการปรับโครงสร้างหนี้ที่มีปัญหาของธนาคารออมสิน

2.1.4.หลักเกณฑ์การกำกับดูแลธนาคารออมสินของกระทรวงการคลัง เกี่ยวกับการเรื่องการจัดชั้นสินทรัพย์และการตั้งสำรองเพื่อหนีสูญ

2.1.5.หลักเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทยเกี่ยวกับสินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ และสินทรัพย์ที่สงสัยว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้

2.1.6.หลักการบัญชีของค่าเพื่อหนีสังสัยจะสูญและการตัดหนีสูญ

2.1.7.หลักการบัญชีสำหรับการปรับโครงสร้างหนี้ที่มีปัญหา

2.2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับธนาคารออมสิน

2.3 เอกสารและงานวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและทฤษฎี

2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับโครงการสินเชื่อตามนโยบายรัฐบาลของธนาคารออมสิน

ธนาคารออมสินในฐานะสถาบันการเงินของรัฐมีภารกิจในการสืบสานนโยบายของรัฐบาลเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ได้จัดทำโครงการเพื่อรองรับนโยบายของรัฐบาลดังนี้

1. โครงการธนาคารประชาชน (สาธิต วงศ์อนันต์นันท์, 2546)

การดำเนินการในโครงการธนาคารประชาชน เกิดจากแนวคิดการช่วยเหลือประชาชนที่มีรายได้น้อย ซึ่งต้องอาศัยพึ่งพิงเงินกู้นอกระบบ โดยต้องจ่ายดอกเบี้ยแพง ๆ มาตลอด ให้ได้มีโอกาส

เข้าถึงแหล่งเงินทุนและมีโอกาสทำมาหากินได้สะดวกขึ้น รวมทั้งความต้องการช่วยเหลือคนที่ตกงานหรือที่อยากจะทำธุรกิจขนาดเล็ก แต่ไม่มีเงินทุน

การเริ่มต้นของโครงการธนาคารประชาชนเกิดจากธนาคารออมสินเริ่มเปิดให้บริการทางการเงินแก่ผู้ประกอบการรายย่อยครั้งแรกในปี 2538(ก่อนที่ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ภายใต้ความร่วมมือของโครงการไทย-เยอรมัน เนื่องจากการดำเนินการดังกล่าวมีต้นทุนในการดำเนินการที่สูง และจำเป็นต้องใช้บุคลากรในการดำเนินงานเป็นจำนวนมาก กอปรกับในขณะนั้นรัฐบาลได้มีนโยบายในการชะลอการเพิ่มอัตราค่าจ้างของธนาคารออมสิน ส่งผลให้การบริการไม่ทั่วถึง ธนาคารออมสินจึงจำเป็นต้องชะลอการให้บริการดังกล่าว

ต่อมาในปี 2542 ธนาคารออมสินได้ทบทวนเปิดให้บริการทางการเงินแก่ผู้ประกอบการรายย่อยที่เป็นลูกค้าฝากนอกสถานที่โดยในเบื้องต้นมีสาขาที่สมัครใจเปิดให้บริการจำนวน 13 สาขา รวมถึง ธนาคารออมสินกับ The Consultative Group to Assist the Poor (CGAP) เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2538 เพื่อให้ความช่วยเหลือและพัฒนากิจการดำเนินการโครงการ Microfinance ให้มีการดำเนินการอย่างยั่งยืน ได้กำหนดและศึกษาความเป็นไปได้ในเชิงลึก โดยทำการวิจัยตลาดในพื้นที่ ธนาคารออมสินภาค 10 รวม 6 จังหวัด เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้ในการออกแบบ หรือพัฒนาธุรกิจสินเชื่อ หรือบริการทางการเงิน เพื่อทดลองให้บริการในรูปแบบของโครงการนำร่อง โดยได้จัดทำแผนและกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติงานไว้เป็นระยะต่าง ๆ 5 ระยะ คือ 1. ขึ้นเตรียมการ 2. ขึ้นออกแบบธุรกิจสินเชื่อ 3. ขึ้นทดลองให้บริการธุรกิจสินเชื่อ ระยะที่ 4. ขึ้นทดลองให้บริการธุรกิจสินเชื่อ ระยะที่ 5. ขึ้นนำสินเชื่อให้บริการแก่บุคคลทั่วไป ซึ่งการดำเนินการทั้ง 5 ระยะ เริ่มดำเนินการตั้งแต่ มกราคม 2543 – ธันวาคม 2545

การดำเนินการศึกษาความเป็นไปได้เชิงลึก ได้ทำการศึกษาเสร็จสิ้นในระยะที่ 2 ขึ้นออกแบบธุรกิจสินเชื่อ โดยกำลังศึกษาในขั้นที่ 3 คือขึ้นทดลองให้บริการสินเชื่อระยะที่ 1 รัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ได้นำนโยบายดังกล่าว แลกการณต่อรัฐสภา ณ วันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544 เรื่องการจัดตั้งธนาคารประชาชน โดยระบุเหตุผลว่าเพื่อกระจายโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินให้กับประชาชนผู้มีรายได้น้อย เพื่อสร้างทางเลือกและลดการพึ่งพาแหล่งเงินกู้ยืมระบบ ซึ่งจะทำให้ประชาชนมีโอกาสในการสร้างงานสร้างรายได้ด้วยตนเอง

1.1 วัตถุประสงค์ในการดำเนินโครงการ ดังนี้

1.1.1 ส่งเสริมให้ประชาชนมีอาชีพ รายได้และชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อันจะเป็นการสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

1.1.2 เพื่อส่งเสริมให้เกิดการออมทรัพย์อย่างเป็นระบบในหมู่สมาชิก

1.1.3 เพื่อพัฒนาอาชีพให้สมาชิกและส่งเสริมเพื่อให้สมาชิกมีงานทำ

1.1.4 เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนให้สมาชิกที่เป็นผู้ประกอบการรายย่อย ซึ่งไม่สามารถเข้าสู่ระบบการเงินที่เป็นปกติได้อย่างต่อเนื่อง

1.2 วิธีการดำเนินงานตามโครงการธนาคารประชาชน

โครงการธนาคารประชาชนเริ่มเปิดให้บริการทางการเงินแก่ผู้ประกอบการรายย่อยอย่างเป็นทางการในวันที่ 25 มิถุนายน 2544 ภายใต้รัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร แต่ได้มีการเปิดโครงการนำร่องโดยเปิดรับสมัครตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2544 ซึ่งปรากฏว่าได้รับความสนใจจากประชาชนอย่างมาก ทั้งนี้ในการดำเนินงานของโครงการธนาคารประชาชน ได้มีการกำหนดกลุ่มเป้าหมาย รูปแบบการให้บริการหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการดำเนินการมีรายละเอียดดังนี้

1.2.1 กลุ่มเป้าหมายของโครงการธนาคารประชาชน

โครงการธนาคารประชาชนจะมีกลุ่มเป้าหมายอยู่ 3 กลุ่ม คือ

- ประชาชนทั่วไปที่ประกอบอาชีพอิสระรายย่อย
- ผู้มีรายได้ประจำที่ต้องการประกอบอาชีพเสริม
- ผู้ที่สนใจประกอบอาชีพอิสระรายย่อย

ทั้งนี้สำหรับอาชีพอิสระรายย่อยหรืออาชีพเสริม ได้แก่ อาชีพค้าขายซึ่งประกอบด้วย พ่อค้า แม่ค้า ประเภทรถเข็น หาบเร่ แผงลอย แผงประจำ หรือร้านค้า ร้านขายขนม ร้านขายผลไม้ ร้านขายของชำ ฯลฯ หรืออาชีพบริการต่าง ๆ อาทิเช่น ร้านเสริมสวย ร้านซักแห้ง ร้านตัดเย็บเสื้อผ้า เป็นต้น

1.2.2 รูปแบบการให้บริการ

โครงการธนาคารประชาชน ให้บริการใน 3 รูปแบบ คือ

- ด้านเงินฝาก โดยส่งเสริมการออมทรัพย์ สมาชิกสามารถใช้บริการฝาก

เงินทุกประเภทของธนาคาร

- ด้านการพัฒนา โดยการจัดตั้งเป็นศูนย์พัฒนาลูกค้า เพื่อให้บริการด้าน

การฝึกอบรมและคำปรึกษาในการประกอบอาชีพแก่สมาชิก ซึ่งเป็นการให้บริการแก่สมาชิกโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม

- ด้านสินเชื่อ สมาชิกของโครงการขอสินเชื่อ เพื่อไปลงทุนหรือเป็นเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ การสมัครเป็นสมาชิกผู้ที่สนใจสามารถสมัครเข้าเป็นสมาชิกได้ที่ธนาคารออมสินสาขาทุกแห่ง โดยจะสมัครเข้าเป็นสมาชิกได้เพียงสาขาเดียวเท่านั้น ซึ่งในการสมัครจะต้องใช้เอกสารต่าง ๆ ประกอบด้วย สำเนาบัตรประชาชน สำเนาทะเบียนบ้าน และรูปถ่ายขนาด 1 นิ้ว จำนวน 2 รูป และต้องเปิดบัญชีเงินฝากประเภทเพื่อเรียก เพื่อที่ธนาคารจะได้ให้บริการด้านการออมทรัพย์ในอนาคตต่อไป ในกรณีที่มีบัญชีเงินฝากประเภทเพื่อเรียกอยู่แล้ว และไม่ประสงค์ที่จะเปิดบัญชีใหม่ สามารถใช้บัญชีเดิมได้

1.2.3 การสมัครเป็นสมาชิก

ประชาชนที่จะเข้าร่วมโครงการธนาคารประชาชนต้องสมัครเป็นสมาชิก และผู้สมัครเป็นสมาชิกของธนาคารประชาชนต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

- เป็นผู้ประกอบการรายย่อย หรือผู้มีรายได้ประจำอยู่แล้ว แต่มีความประสงค์ที่จะประกอบอาชีพเสริมเพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น หรือผู้ที่ยังไม่ได้ประกอบอาชีพใด ๆ ที่มีความตั้งใจที่จะประกอบอาชีพอิสระรายย่อย

- มีถิ่นที่อยู่แน่นอน สามารถติดต่อได้สะดวก

1.2.4 การขอกู้เงิน

สมาชิกสามารถแสดงความจำนงในการขอกู้เงินได้ ณ วันที่สมัครเข้าเป็นสมาชิกโดยกรอกแบบคำขอกู้ไว้ก่อน และธนาคารจะพิจารณาเงินกู้หลังจากที่ได้ฝากเงินอย่างต่อเนื่องครบ 2 เดือนแล้ว ยกเว้นลูกค้าฝากเงินของธนาคารออมสินที่มีบัญชีเงินฝากอยู่ก่อนแล้วสามารถแสดงความจำนงในการขอกู้เงินได้ทันที โดยธนาคารจะพิจารณาเงินกู้ให้ตามความเหมาะสมเป็นรายๆ ไปโดยสมาชิกที่มีความประสงค์ขอกู้เงิน จะต้องมีความสัมพันธ์เพิ่มเติม คือ ผู้กู้จะต้องมีอายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ หากอายุไม่ครบ 20 ปีบริบูรณ์จะต้องให้บิดา-มารดา หรือผู้ปกครองเป็นผู้กู้แทนและมีสถานที่ประกอบอาชีพ/จำหน่าย/รับจ้าง หรือให้บริการแก่ลูกค้าที่แน่นอน สามารถติดต่อได้

1.2.5 เงื่อนไขการให้สินเชื่อ

โครงการธนาคารประชาชนให้กู้เพื่อประกอบอาชีพ หรือเพื่อชำระคืนเงินกู้นอกระบบที่ได้กู้ยืมเพื่อลงทุนในการประกอบอาชีพ หรือเพื่อความจำเป็นในการดำรงชีพ ตามวงเงินที่จำเป็นต้องใช้จริงและอยู่ในวิสัยที่ผู้กู้จะสามารถชำระคืนได้ โดยมีวงเงินกู้ครั้งแรก ไม่เกินรายละ 30,000 บาท และวงเงินกู้ครั้งต่อไป ไม่เกินรายละ 50,000 – 100,000 บาท

ระยะเวลาการชำระเงินกู้ ผ่อนชำระเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย ดังนี้ วงเงินกู้ไม่เกิน 15,000 บาท ระยะเวลาชำระคืนไม่เกิน 13 งวด วงเงินกู้ 15,000 บาท แต่ไม่เกิน 30,000 บาท ระยะเวลาชำระคืนไม่เกิน 25 งวด วงเงินกู้ 30,000 บาท แต่ไม่เกิน 50,000 บาท ระยะเวลาชำระคืนไม่เกิน 37 งวด และวงเงินกู้ 50,000 บาท แต่ไม่เกิน 100,000 บาท ระยะเวลาชำระคืนไม่เกิน 97 งวด

1.2.6 อัตราดอกเบี้ย

โครงการธนาคารประชาชนคิดอัตราดอกเบี้ยแบบคงที่ร้อยละ 1 ต่อเดือน ซึ่งผู้กู้จะต้องผ่อนชำระเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยเป็นงวดรายเดือน โดยหักจากบัญชีเงินฝากของสมาชิก หากสมาชิกรายใดไม่ชำระหนี้ตามกำหนด โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ธนาคารจะคิดค่าปรับจากเงินต้นของงวดนั้นในอัตราร้อยละ 1.5 ต่อเดือน

1.2.7 หลักประกันเงินกู้

การขอกู้เงินจากโครงการธนาคารประชาชนสามารถใช้หลักประกันประเภทใดประเภทหนึ่ง ดังนี้

กรณีใช้บุคคลค้ำประกัน ผู้ค้ำประกันต้องมีคุณสมบัติ คือ คุณสมบัติทั่วไป ผู้ค้ำประกันต้องมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์ และเมื่อรวมอายุผู้ค้ำประกันกับระยะเวลาที่ชำระเงินกู้ไม่เกิน 65 ปี มีถิ่นที่อยู่แน่นอน สามารถติดต่อได้ การค้ำประกันสามารถค้ำประกันผู้กู้ได้ไม่เกิน 2 คน และไม่เป็นผู้ค้ำประกันเงินกู้ประเภทอื่นของธนาคาร ในส่วนของคุณสมบัติเฉพาะคือ ในกรณีที่ให้สมาชิกโครงการธนาคารประชาชนค้ำประกัน ซึ่งต้องเป็นสมาชิกในธนาคารออมสินสาขาเดียวกันกับผู้กู้จำนวน 2 คน ในกรณีที่ให้ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ หรือพนักงานองค์การของรัฐเป็นผู้ค้ำประกัน ซึ่งจะต้องดำรงตำแหน่งตั้งแต่ระดับ 3 ขึ้นไป หรือเทียบได้ไม่ต่ำกว่านี้ หรือมีเงินเดือนไม่ต่ำกว่าระดับ 3 จำนวน 1 คน หรือในกรณีที่ให้ผู้มีรายได้ประจำของบริษัท หรือ องค์กรธุรกิจ เอกชน ซึ่งต้องทำงานในองค์กรนั้นเป็นระยะเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 2 คน หรือกรณีที่ให้ลูกค้ำเงินฝากประเภทต่าง ๆ ของธนาคารออมสินที่ธนาคารให้ความเชื่อถือจำนวนไม่น้อยกว่า 1 คน ค้ำประกันโดยเงินฝากในบัญชีต้องค้ำกับมูลหนี้

กรณีใช้หลักทรัพย์ค้ำประกัน สามารถใช้หลักทรัพย์ได้ทั้งอสังหาริมทรัพย์ และสังหาริมทรัพย์ ซึ่งเป็นของผู้กู้ หรือเป็นของบุคคลอื่นที่ยินยอมให้ค้ำประกัน ดังต่อไปนี้

1. สมุดเงินฝากออมสิน และหรือสลากออมสินพิเศษ โดยเงินฝากในบัญชีต้องค้ำกับมูลหนี้
2. อสังหาริมทรัพย์ที่มีทะเบียน ได้แก่ รถยนต์ และรถจักรยานยนต์ ที่อยู่ในสภาพใช้งานได้และได้ทำประกันภัยเรียบร้อยแล้ว โดยค้ำจนถึงอายุการใช้งานประกอบการพิจารณา
3. อสังหาริมทรัพย์ ที่ตั้งอยู่ในแหล่งชุมชน มีสาธารณูปโภคตามความจำเป็นและมีทางสาธารณประโยชน์ ซึ่งรถยนต์ผ่านเข้า-ออกได้สะดวก

1.2.8 การชำระคืนเงินกู้

การชำระคืนเงินกู้ในโครงการธนาคารประชาชน เป็นการชำระโดยวิธีหักบัญชีเงินฝากธนาคารออมสิน

2. โครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน เป็นโครงการของรัฐบาล โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะสร้างโอกาสให้แก่ประชาชน โดยเฉพาะประชาชนที่ด้อยโอกาส เช่น เกษตรกร ผู้ยากจนและผู้ประกอบการค้ารายย่อยหรือธุรกิจขนาดย่อมให้มีโอกาสเข้าถึงแหล่งทุนในระบบ โดยใช้เอกสารสิทธิในสินทรัพย์ที่ครอบครองทำกินอยู่ หรือเป็นผู้รับหนังสืออนุญาตให้ประกอบการจากหน่วยงาน

ของรัฐ โดยนำเอกสารสิทธิมาเป็นหลักประกันการกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงิน เพื่อนำไปลงทุน อันเป็นการก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ และเกิดผู้ประกอบการรายใหม่ขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน ทั้งนี้การดำเนินงานได้กำหนดให้มีการวางแผนการจัดการทรัพย์สินของประเทศ ทั้งที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ สงหาิมทรัพย์ และทรัพย์สินทางปัญญาอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมให้มีการนำทรัพย์สินของเอกชนมาใช้เป็นหลักประกันทางธุรกิจยิ่งขึ้น และให้มีการประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน

โครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุนจึงเป็นโครงการที่มุ่งให้สินเชื่อกับบุคคล ที่มีทรัพย์สินในลักษณะที่มีเอกสารสิทธิไม่ชัดเจน ซึ่งโดยทั่วไปทรัพย์สินจะประกอบด้วย 3 ประเภท คือ สินทรัพย์ที่มีเอกสารสิทธิ เช่น โฉนด เป็นต้น ซึ่งทรัพย์สินเหล่านี้สามารถขอกู้เงินได้จากสถาบันการเงินได้ ทรัพย์สินที่ผิดกฎหมาย เช่น ยาเสพติด เป็นต้น ซึ่งไม่สามารถขอกู้เงินจากสถาบันการเงินและสินทรัพย์ที่มีเอกสารสิทธิไม่ชัดเจน คือทรัพย์สินที่อยู่ระหว่างทรัพย์สินทั้งสองชนิดข้างต้น โดยทรัพย์สินนี้ประกอบด้วย สปก.4-01 เครื่องจักรขนาดเล็ก สิทธิบัตร สิทธิการเช่า เป็นต้น โดยทั่วไปนั้น สินทรัพย์ที่มีเอกสารสิทธิไม่ชัดเจน ไม่สามารถนำไปค้ำประกันเงินกู้ได้

การดำเนินงานในโครงการนี้ คือ การแปลงสินทรัพย์ที่เป็น สินทรัพย์ที่มีเอกสารสิทธิไม่ชัดเจน ให้เป็น สินทรัพย์ที่มีเอกสารสิทธิ เพื่อให้สามารถยื่นขอกู้เงินจากสถาบันการเงินได้ โดยการดำเนินงานจะมีการตั้งหน่วยงานอิสระเพื่อตั้งราคาทรัพย์สินให้มีมูลค่าในเชิงตลาด ซึ่งจะประกอบด้วย มูลค่าด้านสังคม และวัฒนธรรมซึ่งการประเมินมูลค่านี้จะประเมินมูลค่าครอบคลุมครบทุกด้าน ในส่วนการดำเนินการในช่วงแรก เน้นการประชาสัมพันธ์ แยกประเภทผู้ขึ้นทะเบียน และทรัพย์สินดังที่กล่าวมา(สำนักกลยุทธ์และแผน : ธนาคารออมสิน, 2551)

ธนาคารออมสินได้ให้บริการสินเชื่อกับลูกค้าตามโครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน โดยกำหนดประเภทของสินทรัพย์ ได้แก่ ประเภทสิทธิการจำหน่ายสินค้าในแผงค้าของกรุงเทพมหานคร ประเภทหนังสือรับรองสิทธิการจำหน่ายสินค้าพื้นที่ผ่อนผันของเทศบาลและ องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) และองค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.) อยู่ในความดูแลของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ประเภทสิทธิการเช่าที่ราชพัสดุกรมธนารักษ์ ประเภทหนังสืออนุญาตให้เข้าประกอบการในอุทยานแห่งชาติ ประเภทหนังสือรับรองตามสัญญาอนุญาต ให้ใช้ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างหรือสัญญาอนุญาตให้ใช้ที่ดินและอาคารร้านค้าของนิคมสร้างตนเองกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ประเภทหนังสือรับรองสิทธิการเช่าอาคาร แพลต แผงค้า ร้านค้า และอาคารพาณิชย์ของการเคหะแห่งชาติ และ ประเภททรัพย์สินทางปัญญา โดยกำหนดวงเงินกู้ต่อรายไม่เกิน 300,000 บาท ระยะเวลาการกู้ไม่เกิน 5 ปี ใช้บุคคลค้ำประกัน ซึ่งเป็นข้าราชการที่ดำรงตำแหน่งตั้งแต่ระดับ 5

ขึ้นไป หรือเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ หรือพนักงานองค์การของรัฐที่มีเงินเดือนตั้งแต่ 15,000 บาทขึ้นไป จำนวน 2 คน หรือหลักทรัพย์อื่นตามที่ธนาคารกำหนด

3. **โครงการแก้ไขหนี้ภาคประชาชน** เป็นโครงการที่รัฐบาลมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้โอกาสแก้ไขปัญหานี้แก่ลูกหนี้รายย่อย ในขณะที่เป็นการแก้ไขปัญหานี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (Non-Performing Loans) ที่ยึดถือของสถาบันการเงิน โดยกำหนดให้สถาบันการเงินรับซื้อเงินต้นของลูกหนี้รายย่อยในส่วนลดร้อยละ 50 โดยไม่รวมดอกเบี้ยค้างชำระ ซึ่งสถาบันการเงินจะต้องรับความสูญเสียในส่วนดอกเบี้ยค้างรับทั้งหมด และให้ธนาคารออมสินเป็นผู้สนับสนุนในเรื่องแหล่งเงินทุน เพื่อเสริมสภาพคล่องให้แก่ลูกหนี้ (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย , 2548) โดยธนาคารออมสินจะดำเนินการจัดอบรมฝึกอาชีพให้กับผู้ว่างงานและมีภาระหนี้สิน หรือต้องการอาชีพเสริมเพื่อเข้าฝึกอบรมอาชีพ ก่อนปล่อยกู้ คุณสมบัติของผู้กู้ต้องมีอายุระหว่าง 20-65 ปี ประกอบอาชีพอื่น ๆ ที่มีใช้อาชีพเกษตรกรรม โดยต้องประกอบอาชีพมาไม่น้อยกว่า 6 เดือน และต้องเป็นผู้ที่จดทะเบียนคนจนและผ่านการเจรจาปรับหนี้จากศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจน(สจจ.) วัตถุประสงค์การกู้เพื่อชำระหนี้ในระบบที่เกิดจากการประกอบอาชีพ และหรือหนี้จากการอุปโภคบริโภค จำนวนเงินให้กู้ไม่เกิน 100,000 บาท โดยใช้บุคคลและหรือหลักทรัพย์ค้ำประกัน (ธนาคารออมสิน : ออนไลน์)

ธนาคารออมสินเป็นธนาคารในสังกัดของรัฐ อยู่ในการควบคุมดูแลของกระทรวงการคลัง ธนาคารได้ดำเนินธุรกิจโดยใช้หลักความระมัดระวัง โดยการตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญและการตัดหนี้สูญของธนาคารอยู่ภายใต้กรอบของกระทรวงการคลัง และสำหรับการตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญสำหรับสินเชื่อบางประเภท ธนาคารได้ยึดถือตามหลักเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทย โดยมีทฤษฎีหลักเกณฑ์ในการตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญและการตัดหนี้สูญดังนี้

2.1.2 นโยบายบัญชีที่สำคัญของธนาคารออมสินเกี่ยวกับการตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ

ธนาคารจะประมาณจำนวนหนี้ที่คาดว่าจะเก็บไม่ได้จากลูกหนี้แต่ละประเภทที่ค้างชำระ โดยวิเคราะห์จากประสบการณ์ที่ผ่านมาแล้วนำมาคำนวณตามกลุ่มอายุหนี้ค้างชำระ ซึ่งหนี้ที่ค้างชำระเกินกว่า 3 เดือนขึ้นไปนับจากวันที่หนี้ถึงกำหนดชำระธนาคารจะตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญตามหลักเกณฑ์กระทรวงการคลัง สำหรับลูกหนี้ที่ปรับโครงสร้างหนี้และประណอมหนี้จะพิจารณาตามหลักความระมัดระวังโดยคำนึงถึงความไม่แน่นอนในการชำระหนี้ของลูกหนี้ก่อนจะทำการกลับรายการค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ

สำหรับลูกหนี้อื่นที่หากคาดว่าจะเก็บไม่ได้ จะตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญไว้เต็มจำนวน หนี้สงสัยจะสูญถือเป็นค่าใช้จ่ายในงวดการบัญชีที่ตั้งและจะกลับรายการเมื่อได้รับชำระหนี้

2.1.3 นโยบายบัญชีเกี่ยวกับการปรับโครงสร้างหนี้ที่มีปัญหาของธนาคารออมสิน

ธนาคารจะดำเนินการปรับโครงสร้างหนี้ที่มีปัญหาสำหรับสินเชื่อกฎหมายและธุรกิจเอกชน ขนาดใหญ่ภายใต้ขอบเขต ดังนี้

1. ลดเงินต้นหรือดอกเบี้ยค้างรับที่บันทึกเป็นรายได้แล้ว และ/หรือ
2. ยินยอมรับชำระหนี้ โดยรับโอนสินทรัพย์ตราสารทางการเงินหรือรับทุนหรือหุ้นเพิ่มทุนที่เกิดขึ้นจากการแปลงหนี้เป็นทุนของลูกหนี้ที่มีปัญหาเพื่อชำระหนี้ โดยที่มูลค่าราคายุติธรรมของสินทรัพย์ ตราสารทางการเงิน หรือทุนดังกล่าวต่ำกว่ามูลค่าหนี้ตามบัญชี และ/หรือ
3. บันทึกราคาลูกหนี้ใหม่ โดยใช้ราคาตลาดของลูกหนี้ หรือใช้มูลค่าราคายุติธรรมของหลักประกัน โดยธนาคารต้องรับส่วนสูญเสียจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ และ/หรือ
4. ผ่อนปรนการชำระหนี้ โดยการขยายระยะเวลาชำระหนี้ทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยออกไป

สินเชื่อบริการอื่น นอกเหนือจากที่กล่าวข้างต้น ธนาคารได้ดำเนินการประนอมหนี้โดยวิธีเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขการชำระหนี้ในหลายลักษณะเพื่อผ่อนปรนการชำระหนี้ เช่น ขยายระยะเวลาการชำระหนี้ทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยออกไป เป็นต้น (รายงานประจำปี ธนาคารออมสิน, 2549)

2.1.4 หลักเกณฑ์การกำกับดูแลธนาคารออมสินของกระทรวงการคลังเกี่ยวกับเรื่องการจัดชั้นสินทรัพย์และการตั้งสำรองเพื่อหนี้สูญ

1. การจัดชั้นสินทรัพย์
จัดชั้นหนี้ลูกหนี้ตามอายุหนี้ค้างชำระ แบ่งเป็น หนี้ค้างชำระ 6-12 เดือน หนี้ค้างชำระ 1-2 ปี หนี้ค้างชำระ 2 ปี ขึ้นไป ตามความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง
2. การตั้งสำรองเพื่อหนี้สูญ
ตามอายุหนี้ค้างชำระ หนี้ค้าง 6-12 เดือน ตั้งสำรองเพื่อหนี้สูญร้อยละ 50 หนี้ค้าง 1-2 ปี ตั้งสำรองเพื่อหนี้สูญร้อยละ 75 หนี้ค้างชำระตั้งแต่ 2 ปี ขึ้นไป ตั้งสำรองเพื่อหนี้สูญร้อยละ 100

3. การดำรงสินทรัพย์สภาพคล่อง

ธนาคารโดยคณะกรรมการบริหารสินทรัพย์และหนี้สินกำหนดให้มีการดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องไว้ในระดับไม่ต่ำกว่าร้อยละ 6 ของยอดเงินฝากรวม

4. การให้สินเชื่อ/ก่อภาระผูกพันต่อราย

ไม่มีการกำหนดการให้สินเชื่อ/ก่อภาระผูกพันต่อราย โดยจะพิจารณาจากคุณสมบัติผู้กู้เป็นราย ๆ ไป

5. การตรวจสอบบัญชีและการเปิดเผยข้อมูล

สอบทานโดยคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน เป็นรายไตรมาสและตรวจสอบงบการเงินประจำปี

6. การรับรู้รายได้

ระงับการรับรู้ดอกเบี้ยค้างรับเป็นรายได้ตามเกณฑ์สิทธิ (Accrual Basis) สำหรับลูกหนี้ที่ค้างชำระเกินกว่า 6 เดือน นับจากวันครบกำหนดชำระและบันทึกยกเลิกรายการดอกเบี้ยค้างรับที่ได้ บันทึกเป็นรายได้ดอกเบี้ยรับหลังจากนั้น ถือปฏิบัติเป็นเกณฑ์เงินสด (Cash Basis) (กระทรวงการคลัง : ออนไลน์)

กระทรวงการคลัง เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลธนาคารออมสินและสถาบันการเงินในกำกับของรัฐ จึงกำหนดให้สถาบันการเงินจะต้องแสดงฐานะทางการเงินให้ถูกต้องตามฐานะการเงิน โดยกระทรวงการคลังได้วางหลักเกณฑ์ในการจัดชั้นสินทรัพย์ไว้เป็นระดับต่าง ๆ กัน โดยแบ่งตามอายุหนี้ค้างชำระ หนี้ค้างชำระ 6-12 เดือน ขึ้นไป หนี้ค้างชำระ 1-2 ปี และหนี้ค้างชำระ 2 ปี ขึ้นไป ตามความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง และในปี พ.ศ. 2548 กระทรวงการคลังได้ออกระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการบัญชีและการเงินของรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2548 ข้อ 6 ได้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดชั้นสินทรัพย์ ให้ถูกต้องตรงตามฐานะการเงินให้มากที่สุด โดยกระทรวงการคลังได้วางหลักเกณฑ์การจัดชั้นสินทรัพย์ดังนี้ สินทรัพย์จัดชั้นกล่าวถึงเป็นพิเศษ สินทรัพย์จัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน สินทรัพย์จัดชั้นสงสัย สินทรัพย์จัดชั้นสงสัยจะสูญ

การตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญของธนาคารออมสินจะคำนวณมาจากลูกหนี้ที่จัดชั้นตามหลักเกณฑ์การจัดชั้น ดังนั้น ธนาคารออมสินจึงต้องจัดชั้นลูกหนี้ก่อน จึงจะสามารถคำนวณค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญตามอัตราที่กำหนดสำหรับลูกหนี้จัดชั้นแต่ละประเภท โดยธนาคารออมสินอาจใช้หลักเกณฑ์ที่เข้มงวดกว่าที่กระทรวงการคลังประกาศกำหนดได้ ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญนี้ ธนาคารออมสินต้องแสดงเป็นรายการหักจากรายการสินทรัพย์ในงบดุล และเป็นค่าใช้จ่ายในงบกำไรขาดทุน

ตัวอย่างที่ 1 การคำนวณจำนวนเงินที่ต้องตั้งสำรองค่าเพื่อหนี้สงสัยจะสูญ หากธนาคาร ออมสินมีลูกหนี้สำหรับลูกหนี้จัดชั้น ณ วันที่ 3 มีนาคม 2549

หน่วย : ล้านบาท

รายการ	ระยะเวลาค้างชำระ ณ วันที่ 3 มีนาคม 2549			
	3 < x < 6เดือน	6 < x ≤ 12 เดือน	< 12 เดือน	รวม
ลำดับชั้นลูกหนี้	ต่ำกว่ามาตรฐาน	สงสัย	สงสัยจะสูญ	
อัตราการตั้งสำรอง(%)	20	50	100	
มูลค่าลูกหนี้	400	350	300	1,050
จำนวนเงินสำรอง	80	175	300	555

จากตัวอย่างดังกล่าวข้างต้น เมื่อธนาคารจัดชั้นลูกหนี้ที่มีอยู่ในบัญชีแล้ว จึงจะสามารถ คำนวณค่าเพื่อหนี้สงสัยจะสูญของลูกหนี้จัดชั้นนั้น ๆ ได้ตามอัตราการกันเงินสำรองที่ กระทรวงการคลังกำหนด หากงวดบัญชีก่อนหน้านั้นธนาคารไม่มีจำนวนเงินค่าเพื่อหนี้สงสัยจะสูญอยู่ ในบัญชี ดังนั้น ค่าเพื่อหนี้สงสัยจะสูญ ณ วันที่ 3 มีนาคม 2549 ที่ธนาคารต้องบันทึกจะเป็นดังนี้

เดบิต หนี้สงสัยจะสูญ 555 ล้านบาท

เครดิต ค่าเพื่อหนี้สงสัยจะสูญ 555 ล้านบาท

2.1.5 หลักเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทยเกี่ยวกับสินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ และสินทรัพย์ที่สงสัยว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้

ตามประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย ฉบับลงวันที่ 26 สิงหาคม 2547 ได้ออกประกาศ เกี่ยวกับการกันสำรอง เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงในสถานะทางการเงินและศักยภาพของธนาคาร พาณิชย์ให้เข้มแข็งยิ่งขึ้นและส่งเสริมให้ธนาคารพาณิชย์เร่งดำเนินการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ให้ สำเร็จโดยเร็ว โดยประกาศฉบับนี้ได้ให้ความหมายของคำว่า สินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืน ไม่ได้ หมายถึง สินทรัพย์จัดชั้นสูญ และสินทรัพย์ที่สงสัยว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ หมายถึง สินทรัพย์จัดชั้นสงสัยจะสูญ สินทรัพย์จัดชั้นสงสัย สินทรัพย์จัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน สินทรัพย์จัดชั้นกล่าวถึงเป็นพิเศษหรือสินทรัพย์จัดชั้นควรระวังเป็นพิเศษ และสินทรัพย์จัดชั้นปกติ และได้ให้หลักเกณฑ์ในการพิจารณาการจัดชั้นสินทรัพย์ไว้ดังนี้

1. สิทธิบัตรจัดชั้นสูง ดังต่อไปนี้ให้ตัดออกจากบัญชี

1.1 สิทธิบัตรเครื่องซึ่งได้ปฏิบัติการ โดยสมควรเพื่อให้ได้รับชำระหนี้แต่ไม่มีทางที่จะได้รับชำระหนี้แล้ว โดยให้พิจารณาตามเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่ง ดังต่อไปนี้

1.1.1 ลูกหนี้ถึงแก่ความตาย เป็นคนสาบสูญ หรือมีหลักฐานว่าหายสาบสูญไป และไม่มีทรัพย์สินใด ๆ จะชำระหนี้ได้

1.1.2 ลูกหนี้เลิกกิจการ และมีหนี้ของเจ้าหนีรายอื่นมีบุริมสิทธิเหนือทรัพย์สินทั้งหมดของลูกหนี้อยู่ในลำดับก่อนเป็น จำนวนมากกว่าทรัพย์สินของลูกหนี้

1.1.3 ธนาคารพาณิชย์ได้ฟ้องลูกหนี้หรือได้ยื่นคำขอเจียรมัติทรัพย์สินในคดีที่ลูกหนี้ถูกเจ้าหนีรายอื่นฟ้อง และในกรณีนั้น ๆ ได้มีคำสั่งบังคับหรือคำสั่งของศาลแล้ว แต่ลูกหนี้ไม่มีทรัพย์สินใด ๆ จะชำระหนี้ได้

1.1.4 ธนาคารพาณิชย์ได้ฟ้องลูกหนี้ในคดีล้มละลายหรือได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีที่ลูกหนี้ถูกเจ้าหนีรายอื่นฟ้องในคดีล้มละลาย และในกรณีนั้น ๆ ได้มีการประนอมหนี้กับลูกหนี้ โดยศาลมีคำสั่งเห็นชอบด้วยกับการประนอมหนี้นั้น หรือลูกหนี้ถูกศาลพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลายและมีการแบ่งทรัพย์สินของลูกหนี้ครั้งแรกแล้ว

1.2. สิทธิบัตรเครื่องซึ่งตามพฤติการณ์ไม่อาจเรียกให้ชำระหนี้ได้

1.3. สิทธิบัตรอื่นซึ่งชำรุด เสียหาย หรือหมดราคา

1.4. ส่วนสูญเสียที่เกิดจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

2. สิทธิบัตรจัดชั้นสูงจะสูญเสียให้พิจารณาดำเนินการตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

2.1 สิทธิบัตรจัดชั้นสูงจะสูญเสียตามเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่งดังต่อไปนี้ ให้กันเงินสำรองในอัตราร้อยละ 100

2.1.1 ลูกหนี้ที่ค้างชำระต้นเงินหรือดอกเบี้ยเป็นระยะเวลารวมกันเกินกว่า 12 เดือน นับแต่วันถึงกำหนดชำระ ไม่ว่าจะ เป็นไปตามเงื่อนไขหรือเงื่อนไขตามสัญญา หรือวันที่ธนาคารพาณิชย์ทวงถามหรือเรียกให้ชำระคืน แล้วแต่วันใดจะถึงก่อน ยกเว้นลูกหนี้จัดชั้นสูงแล้วสำหรับกรณีลูกหนี้เงินเบิกเกินบัญชีให้จัดชั้นตาม 2.1.2 ในข้อ 2.1

2.1.2 ลูกหนี้เงินเบิกเกินบัญชีที่ไม่มีวงเงิน หรือถูกยกเลิกวงเงิน หรือมีวงเงินตามสัญญาแต่ยอดหนี้เกินวงเงิน หรือครบกำหนดสัญญาแล้ว และไม่มีเม็ดเงินนำเข้าบัญชีเพื่อชำระต้นเงินหรือดอกเบี้ยเกินกว่า 12 เดือน นับแต่วันที่ถูกลบเลิกวงเงิน หรือวันที่ยอดหนี้เกินวงเงิน หรือวันที่ครบกำหนดสัญญาแล้วแต่วันใดจะถึงก่อน

2.1.3 อสังหาริมทรัพย์ที่ได้มาจากการชำระหนี้ หรือซื้อจากการขายทอดตลาดเฉพาะส่วนที่เป็นผลต่างของราคาตามบัญชีที่สูงกว่ามูลค่าที่ได้จากการประเมินราคาหรือตีราคาไว้ไม่เกิน 12 เดือน โดยมูลค่าที่กล่าวให้หักด้วยประมาณการค่าใช้จ่ายในการขายก่อนนำไปเปรียบเทียบกับราคาตามบัญชี แต่หากธนาคารพาณิชย์ได้ทำการประเมินราคาหรือตีราคาไว้เกินกว่า 12 เดือน ให้นำมูลค่าที่ได้จากการประเมินราคาหรือตีราคามาใช้ได้เพียงร้อยละ 50 ทั้งนี้ ในการประเมินราคาหรือตีราคาอสังหาริมทรัพย์ที่กล่าว ให้ถือปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การประเมินมูลค่าหลักประกันของสถาบันการเงินที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ยกเว้นเกณฑ์การเลือกใช้การประเมินราคาหรือการตีราคา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักเกณฑ์ดังกล่าว มิให้นำมาใช้บังคับในเรื่องนี้ และให้ธนาคารพาณิชย์ถือปฏิบัติดังต่อไปนี้

- อสังหาริมทรัพย์ที่ได้มาจากการชำระหนี้หรือซื้อจากการขายทอดตลาดแต่ละแปลงมีราคาตามบัญชีตั้งแต่ 50 ล้านบาท ขึ้นไป ให้ใช้การประเมินราคา
- อสังหาริมทรัพย์ที่ได้มาจากการชำระหนี้หรือซื้อจากการขายทอดตลาดหลายแปลงที่ไม่สามารถแยกจำหน่ายจากกันได้ หากมีราคาตามบัญชีรวมกันตั้งแต่ 50 ล้านบาท ขึ้นไป ให้ใช้การประเมินราคา

2.1.4 สินทรัพย์อื่นเฉพาะส่วนที่เป็นผลต่างของราคาตามบัญชี ที่สูงกว่ามูลค่ายุติธรรม หรือมูลค่าที่คาดว่าจะได้รับคืน ทั้งนี้ธนาคารพาณิชย์ต้องกำหนดมูลค่ายุติธรรมหรือมูลค่าที่คาดว่าจะได้รับคืนตามข้อกำหนดที่ระบุไว้ในมาตรฐานการบัญชี

2.1.5 สินทรัพย์หรือสิทธิเรียกร้องที่คาดว่าจะเรียกคืนไม่ได้ทั้งจำนวน

2.1.6 ส่วนสูญเสียที่เกิดจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตาม หลักเกณฑ์และวิธีการที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

2.1.7 มีเหตุประการอื่นที่แสดงว่าสินทรัพย์หรือสิทธิเรียกร้อง นั้นจะเรียกคืนไม่ได้ทั้งจำนวนตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยสั่ง

2.2. สินทรัพย์จัดชั้นสงสัยจะสูญตามข้อ 2.1.1 หรือ 2.1.2 ที่ธนาคารพาณิชย์ยังไม่ได้ดำเนินการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ หรือฟ้องร้องดำเนินคดีทางกฎหมายให้ธนาคารพาณิชย์กันสำรอง ดังนี้

2.2.1 ลูกหนี้มีระยะเวลาการค้างชำระเกินกว่า 12 เดือน แต่ไม่เกิน 24 เดือน ให้ธนาคารพาณิชย์นำมูลค่าของหลักประกันซึ่งได้ประเมินราคาตามหลักเกณฑ์การประเมินมูลค่าหลักประกันของสถาบันการเงินตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดมาหักออกจากราคาตามบัญชีของลูกหนี้ และให้กันเงินสำรองในอัตราร้อยละ 100

2.2.2 ลูกหนี้ที่มีระยะเวลาการค้างชำระเกินกว่า 24 เดือน แต่ไม่เกิน 36 เดือน ให้ธนาคารพาณิชย์พิจารณากันเงินสำรองเพิ่มจากที่กำหนดในข้อ 2.2.1 ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 25 ของยอดคงค้างหลังหักเงินสำรองที่ธนาคารได้กันไว้แล้ว สำหรับลูกหนี้รายนั้น ๆ ตามข้อ 2.2.1

2.2.3 ลูกหนี้ที่มีระยะเวลาการค้างชำระเกินกว่า 36 เดือน แต่ไม่เกิน 48 เดือน ให้ธนาคารพาณิชย์พิจารณากันเงินสำรองเพิ่มจากที่กำหนดใน ข้อ 2.2.1 ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 ของยอดคงค้างหลังหักเงินสำรองที่ธนาคารได้กันไว้แล้ว สำหรับลูกหนี้รายนั้น ๆ ตามข้อ 2.2.1

2.2.4 ลูกหนี้ที่มีระยะเวลาการค้างชำระเกินกว่า 48 เดือน ให้ธนาคารพาณิชย์กันเงินสำรองเพิ่มจากที่กำหนดในข้อ 2.2.1 เต็มจำนวนของยอดคงค้างหลักหักเงินสำรองที่ธนาคารได้กันไว้แล้ว สำหรับลูกหนี้รายนั้น ๆ ตามข้อ 2.2.1

2.3 สินทรัพย์จัดชั้นสงสัยตามเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่งดังต่อไปนี้ ให้กันเงินสำรองในอัตราไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50

2.3.1 ลูกหนี้ที่ค้างชำระต้นเงินหรือดอกเบี้ยเป็นระยะเวลารวมกันเกินกว่า 6 เดือน นับแต่วันถึงกำหนดชำระ ไม่ว่าจะ เป็นไปตามเงื่อนไขหรือเงื่อนไขตามสัญญา หรือวันที่ธนาคารพาณิชย์ทวงถามหรือเรียกให้ชำระคืน แล้วแต่วันใดจะถึงก่อน ยกเว้นลูกหนี้ที่จัดชั้นสูญหรือสงสัยจะสูญแล้ว สำหรับกรณีลูกหนี้เงินเบิกเกินบัญชีให้จัดชั้นตาม 2.3.2

2.3.2 ลูกหนี้เงินเบิกเกินบัญชีที่ไม่มีวงเงิน หรือถูกยกเลิกวงเงิน หรือมีวงเงินตามสัญญาแต่ยอดหนี้เกินวงเงิน หรือครบกำหนดสัญญาแล้ว และไม่มีเม็ดเงินนำเข้าบัญชีเพื่อชำระต้นเงินหรือดอกเบี้ยเกินกว่า 6 เดือน นับแต่วันที่ถูกยกเลิกวงเงิน หรือวันที่ยอดหนี้เกินวงเงิน หรือวันที่ครบกำหนดสัญญาแล้วแต่วันใดจะถึงก่อน

2.3.3 ลูกหนี้ที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์แล้ว

2.3.4 ลูกหนี้ที่หยุดดำเนินกิจการหรือเลิกกิจการ หรือกิจการของลูกหนี้อยู่ระหว่างชำระบัญชี

2.3.5 ลูกหนี้ที่ประวิงการชำระหนี้ หรือกระทำการใด ๆ เพื่อมิให้เจ้าหนี้ที่ได้รับชำระหนี้ เช่น ออกไปเสียนอกราชอาณาจักร หรือย้ายถ่ายเททรัพย์สิน

2.3.6 ลูกหนี้ที่ธนาคารพาณิชย์ติดต่อไม่ได้ หรือตามตัวลูกหนี้ไม่พบ หรือลูกหนี้ไปเสียจากภูมิลำเนาที่ปรากฏตามสัญญาโดยไม่แจ้งให้ธนาคารพาณิชย์ทราบ

2.3.7 ลูกหนี้ที่ไม่ปรากฏธุรกิจแน่ชัด หรือไม่ได้ประกอบธุรกิจ จริงจัง หรือนำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์

2.3.8 ธนาคารพาณิชย์ได้ยื่นคำขอเฉลี่ยทรัพย์ในคดีที่ลูกหนี้ถูกเจ้าหนี้รายอื่นฟ้อง

2.3.9 สินทรัพย์หรือสิทธิเรียกร้องที่คาดว่าจะเรียกให้ชำระคืน ไม่ได้ครบถ้วน

2.3.10 มีเหตุการณ์อื่นที่แสดงว่าสินทรัพย์หรือสิทธิเรียกร้องนั้นคาดว่าจะเรียกคืนไม่ได้ครบถ้วนตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยสั่ง

3. สินทรัพย์จัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐานตามเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่งดังต่อไปนี้ ให้กันเงินสำรองในอัตราไม่ต่ำกว่าร้อยละ 20

3.1 ลูกหนี้ที่ค้างชำระต้นเงินหรือดอกเบี้ยเป็นระยะเวลารวมกันเกินกว่า 3 เดือน นับแต่วันถึงกำหนดชำระ ไม่ว่าจะปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือเงื่อนไขตามสัญญา หรือวันที่ธนาคารพาณิชย์ทวงถามหรือเรียกให้ชำระคืน แล้วแต่วันใดจะถึงก่อน ยกเว้นลูกหนี้ที่จัดชั้นสูญ สงสัยจะสูญ หรือสงสัยแล้ว สำหรับกรณีลูกหนี้เงินเบิกเกินบัญชีให้จัดชั้นตาม 3.2

3.2 ลูกหนี้เงินเบิกเกินบัญชีที่ไม่มีวงเงิน หรือถูกยกเลิกวงเงิน หรือมีวงเงินตามสัญญาแต่ยอดหนี้เกินวงเงิน หรือครบกำหนดสัญญาแล้ว และไม่มีเม็ดเงินนำเข้าบัญชีเพื่อชำระต้นเงินหรือดอกเบี้ยเกินกว่า 3 เดือน นับแต่วันที่ถูกลบเลิกวงเงิน หรือวันที่ยอดหนี้เกินวงเงิน หรือวันที่ครบกำหนดสัญญาแล้วแต่วันใดจะถึงก่อน

3.3 มีเหตุการณ์อื่นที่แสดงว่าสินทรัพย์หรือสิทธิเรียกร้องนั้น มีปัญหาในการเรียกให้ชำระคืน หรือไม่ก่อให้เกิดรายได้ตามปกติตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยสั่ง

4. สินทรัพย์จัดชั้นกล่าวถึงเป็นพิเศษหรือสินทรัพย์จัดชั้นควรระวังเป็นพิเศษตามเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่งดังต่อไปนี้ ให้กันเงินสำรองในอัตราไม่ต่ำกว่าร้อยละ 2 หรืออัตราที่ต่ำกว่าซึ่งคำนวณได้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด โดยใช้อัตราคงค้างของต้นเงินที่ไม่รวมดอกเบี้ยค้างรับเป็นฐานในการคำนวณเงินสำรอง

4.1 ลูกหนี้ที่ค้างชำระต้นเงินหรือดอกเบี้ยเป็นระยะเวลารวมกันเกินกว่า 1 เดือน นับแต่วันถึงกำหนดชำระ ไม่ว่าจะปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือเงื่อนไขตามสัญญา หรือวันที่ธนาคารพาณิชย์ทวงถามหรือเรียกให้ชำระคืน แล้วแต่วันใดจะถึงก่อน ยกเว้นลูกหนี้ที่จัดชั้นสูญ สงสัยจะสูญ หรือต่ำกว่ามาตรฐาน สำหรับกรณีลูกหนี้เงินเบิกเกินบัญชีให้จัดชั้นตาม 4.2

4.2 ลูกหนี้เงินเบิกเกินบัญชีที่ไม่มีวงเงิน หรือถูกยกเลิกวงเงิน หรือมีวงเงินตามสัญญาแต่ยอดหนี้เกินวงเงิน หรือครบกำหนดสัญญาแล้ว และไม่มีเม็ดเงินนำเข้าบัญชีเพื่อชำระต้นเงินหรือดอกเบี้ยเกินกว่า 1 เดือน นับแต่วันที่ถูกลบเลิกวงเงิน หรือวันที่ยอดหนี้เกินวงเงิน หรือวันที่ครบกำหนดสัญญาแล้วแต่วันใดจะถึงก่อน

5. สินทรัพย์จัดชั้นปกติตามเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่งดังต่อไปนี้ ให้กันเงินสำรองในอัตราไม่ต่ำกว่าร้อยละ 1 หรืออัตราที่ต่ำกว่าซึ่งคำนวณได้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ธนาคารแห่ง

ประเทศไทยกำหนด โดยใช้ยอดคงค้างของต้นเงินที่ไม่รวมดอกเบี้ยค้างรับเป็นฐานในการคำนวณเงินสำรอง

- 5.1 ลูกหนี้ที่ไม่ผิคนัดชำระสำหรับกรณีลูกหนี้เงินเบิกเกินบัญชีให้จัดชั้นตาม 5.2
- 5.2 ลูกหนี้เงินเบิกเกินบัญชีที่ยังใช้ไม่เต็มวงเงิน และยังไม่ถูกยกเลิกวงเงินหรือสัญญายังไม่ครบกำหนด หรือลูกหนี้เงินเบิกเกินบัญชีที่ค้างชำระดอกเบี้ยไม่เกิน 1 เดือน
- 5.3 ลูกหนี้อื่นที่ไม่เข้าข่ายเป็นลูกหนี้จัดชั้นสูญ สงสัยจะสูญ สงสัย ต่ำกว่ามาตรฐาน หรือ กล่าวถึงเป็นพิเศษ(หรือควรระวังเป็นพิเศษ)

ในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามหลักเกณฑ์การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของสถาบันการเงินที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ให้ธนาคารพาณิชย์ถือปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. ตัดส่วนสูญเสียดังกล่าวออกจากบัญชี หรือกันเงินสำรองดังต่อไปนี้

ก. ในกรณีที่ธนาคารพาณิชย์ยินยอมลดต้นเงินหรือดอกเบี้ยค้างชำระก่อนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ให้แก่ลูกหนี้ หรือรับชำระหนี้โดยการรับโอนสินทรัพย์ ตราสารการเงิน หรือ ทรัพย์สินของลูกหนี้ที่เกิดจากการแปลงหนี้เป็นทุน ให้ธนาคารพาณิชย์ตัดจำหน่ายบัญชีลูกหนี้และบันทึกส่วนสูญเสียดังกล่าวพร้อมกับโอนกลับรายการเงินสำรองส่วนเกินที่กันไว้เฉพาะสำหรับลูกหนี้รายนั้นทั้งจำนวนได้

ข. ในกรณีที่ธนาคารพาณิชย์ยินยอมผ่อนปรนเงื่อนไขในการชำระหนี้ให้แก่ลูกหนี้โดยไม่มีการลดต้นเงินและดอกเบี้ยที่ค้างชำระก่อนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ซึ่งมีผลทำให้มูลค่าที่คาดว่าจะได้รับคืนของหนี้ที่มีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่ได้คำนวณตามวิธีการที่กำหนดไว้ตามหลักเกณฑ์การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของสถาบันการเงินที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดต่ำกว่าราคาตามบัญชีเดิมรวมดอกเบี้ยค้างรับ ที่บันทึกในบัญชีของลูกหนี้ก่อนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ให้ธนาคารพาณิชย์บันทึกเงินสำรองสำหรับส่วนสูญเสียดังกล่าวทั้งจำนวน ทั้งนี้ ธนาคารพาณิชย์สามารถโอนกลับรายการเงินสำรองที่กันไว้แล้วเดิมก่อนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้สำหรับลูกหนี้รายนั้นได้เฉพาะจำนวนที่กันไว้แล้ว สูงกว่าจำนวนส่วนสูญเสียดังกล่าวที่ ต้องกัน และหากเงินสำรองที่กันไว้แล้วต่ำกว่าจำนวนส่วนสูญเสียดังกล่าวก็ให้กันเงินสำรองเพิ่มขึ้น ให้ครบจำนวนส่วนสูญเสียดังกล่าว

ค. ในกรณีที่ธนาคารพาณิชย์ยินยอมลดต้นเงินหรือดอกเบี้ยที่ค้างชำระก่อนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ให้แก่ลูกหนี้ หรือรับชำระหนี้บางส่วนโดยการรับโอนสินทรัพย์ ตราสารทางการเงิน หรือ ทรัพย์สินของลูกหนี้ที่เกิดจากการแปลงหนี้เป็นทุน และผ่อนปรนเงื่อนไขในการชำระหนี้

ในส่วนที่เหลือให้แก่ลูกหนี้ให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติตามข้อ ก. สำหรับกรณีการลดต้นเงินหรือ ดอกเบี้ยชำระหนี้ดังกล่าว และปฏิบัติตามข้อ ข. ในส่วนการผ่อนปรนเงื่อนไขในการชำระหนี้

2. ในระหว่างติดตามผลการปฏิบัติตามเงื่อนไขการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ลูกหนี้ต้อง ชำระเงินตามสัญญาการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ใหม่ติดต่อกันไม่น้อยกว่า 3 เดือน หรือ 3 งวดการ ชำระเงินแล้วแต่ระยะเวลาใดจะนานกว่า ให้ดำเนินการดังนี้

- ก. ลูกหนี้ที่ถูกจัดชั้นเป็นสงสัยจะสูญหรือ สงสัย ให้จัดชั้นเป็นต่ำกว่ามาตรฐาน
- ข. ลูกหนี้ที่ถูกจัดชั้นเป็นต่ำกว่ามาตรฐาน หรือกล่าวถึงเป็นพิเศษ (หรือควรระวัง เป็นพิเศษ) ให้คงจัดชั้นเช่นเดิม

ทั้งนี้ ธนาคารพาณิชย์จะต้องกั้นเงินสำรองสำหรับลูกหนี้ตามสถานการณ์จัดชั้น หลังการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ หากเงินสำรองตามข้อ 2. นี้มีจำนวนสูงกว่าจำนวนเงินสำรอง สำหรับส่วนสูญเสียจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามข้อ 1 ข. และ ค.

เมื่อลูกหนี้สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ได้ โดยชำระเงิน ตามสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ใหม่ติดต่อกันไม่น้อยกว่า 3 เดือน หรือ 3 งวดการชำระเงินแล้ว ให้ถือเป็นลูกหนี้จัดชั้นปกติ

ในกรณีลูกหนี้ไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขการชำระหนี้ใหม่ ให้นับระยะเวลาการ ค้างชำระรวมกับระยะเวลาการค้างชำระก่อนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ แล้วพิจารณาจัดชั้นตาม หลักเกณฑ์การจัดชั้นเพื่อการกั้นเงินสำรองตามเกณฑ์ในประกาศฉบับนี้ต่อไป

3. สำหรับลูกหนี้ที่ปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามหลักเกณฑ์การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของ สถาบันการเงินที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดและเข้าเงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่งดังต่อไปนี้ ให้ ธนาคารพาณิชย์จัดชั้นลูกหนี้ดังกล่าวเป็นชั้นปกติได้ทันทีโดยไม่ต้องรอติดตามผลการปฏิบัติตาม เงื่อนไขการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

ก. ลูกหนี้ที่สามารถชำระดอกเบี้ยได้ไม่ต่ำกว่า อัตราดอกเบี้ยในตลาด (Market interest rate) โดยไม่มีช่วงปลอดการชำระดอกเบี้ย แต่อาจมีช่วงปลอดชำระเงินต้นได้

ข. ลูกหนี้ที่มีส่วนสูญเสียจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 20 ของ ยอดหนี้ตามบัญชีก่อนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ซึ่งได้มีการตัดออกจากบัญชีแล้ว หรือได้มีการ กั้นเงินสำรองในอัตราดังกล่าวครบถ้วนแล้ว โดยหนี้ส่วนที่เหลือได้มีการวิเคราะห์ฐานะและกิจการ ของลูกหนี้ ตลอดจนกระแสเงินสด อย่างมีหลักเกณฑ์ สมเหตุสมผล และมีหลักฐานประกอบจนเชื่อ ได้แน่นอนว่าลูกหนี้สามารถปฏิบัติตามสัญญาการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ได้

ค. ลูกหนี้ในลักษณะ Loan Syndication หรือมีเจ้าหนี้หลายราย ซึ่งบรรดาเจ้าหนี้ได้ตกลงปรับปรุงโครงสร้างหนี้ร่วมกันได้ และสามารถแสดงหลักฐานการวิเคราะห์ฐานะและกิจการของลูกหนี้ตลอดจนกระแสเงินสดอย่างมีหลักเกณฑ์ สมเหตุสมผล และมีความเป็นไปได้แน่นอนที่ลูกหนี้จะปฏิบัติตามสัญญาการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ได้

ง. กรณีที่ธนาคารพาณิชย์ได้ฟ้องร้องลูกหนี้ ต่อมาได้มีการตกลงทำสัญญาประนีประนอมยอมความและศาลได้มีคำพิพากษาตามยอมแล้ว และกรณีที่ธนาคารพาณิชย์ได้ฟ้องร้องลูกหนี้ตามกฎหมายว่าด้วยล้มละลาย และศาลได้มีคำสั่งเห็นชอบตามคำขอประนอมหนี้หรือแผนฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้แล้ว

4. กรณีที่ธนาคารพาณิชย์ได้ทำการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ โดยได้รับความเห็นชอบจากธนาคารแห่งประเทศไทยหรือคณะกรรมการเพื่อส่งเสริมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ให้ธนาคารพาณิชย์จัดชั้นลูกหนี้ดังกล่าวเป็นชั้นปกติได้ทันทีโดยไม่ต้องรอติดตามผลการปฏิบัติตามเงื่อนไขการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

5. ในกรณีที่เห็นว่ามีความเสี่ยงเกิดในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทยอาจสั่งการให้มีการแก้ไข หรือให้ธนาคารพาณิชย์หาผู้เชี่ยวชาญอิสระมาประเมินหรือทบทวนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ หรือสั่งการให้เปลี่ยนแปลงการจัดชั้นและการกันเงินสำรองสำหรับลูกหนี้แต่ละรายได้

2.1.6 หลักการบัญชีของค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญและการตัดหนี้สูญ

ในสภาพความเป็นจริงทางธุรกิจ แม้ลูกหนี้โดยส่วนใหญ่จะชำระหนี้เมื่อถึงกำหนด หรือตามที่คาดหมายไว้ แต่ก็มีกรณีที่ลูกหนี้บางรายไม่ชำระหนี้ และในทางปฏิบัติจะไม่สามารถระบุได้แน่ชัดว่าลูกหนี้รายใดจะไม่ชำระหนี้จนกว่าจะถึงกำหนดชำระหรือได้มีการทวงถามจนถึงที่สุดแล้ว ทำให้มูลค่าของลูกหนี้ที่จะแสดงในงบการเงินมีจำนวนสูงกว่าความเป็นจริง ดังนั้นจึงต้องมีการประมาณจำนวนหนี้ที่คาดว่าจะเรียกเก็บไม่ได้ขึ้นจำนวนหนึ่งกันไว้เป็นค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญซึ่งมีลักษณะเป็นบัญชีปรับมูลค่า นำไปหักลดบัญชีลูกหนี้ เพื่อให้แสดงมูลค่าสุทธิที่ใกล้เคียงกับมูลค่าตามความเป็นจริง แต่ถ้าหากเมื่อมีการติดตามทวงถามหนี้จากลูกหนี้จนถึงที่สุดแล้วลูกหนี้ก็ยังไม่ชำระหนี้และหนี้สูญนั้นเข้าเกณฑ์ที่จะถือเป็นค่าใช้จ่าย ในการคำนวณกำไรสุทธิตามกฎหมายภาษีอากร ก็ให้ตัดจำหน่ายบัญชีลูกหนี้รายนั้นไปสู่บัญชีหนี้สูญ

หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการบันทึกบัญชีลูกหนี้ที่คาดว่าจะเก็บเงินไม่ได้ การประมาณจำนวนหนี้สงสัยจะสูญ ลูกหนี้ที่จะนำมาพิจารณาหนี้สงสัยจะสูญ การตัดจำหน่ายหนี้สูญ หนี้สูญได้รับคืน

การเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินและหมายเหตุประกอบงบการเงิน ตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 11 ได้กล่าวไว้โดยสรุปมีดังนี้

1. การบันทึกลูกหนี้ที่เก็บเงินไม่ได้ มีวิธีปฏิบัติโดยทั่วไป 2 วิธี คือ

1.1 วิธีตัดจำหน่ายโดยตรง จะไม่บันทึกรายการจนกว่าในรอบระยะเวลาบัญชีที่มีลูกหนี้สูญจริง จึงบันทึกผลเสียหายในรอบระยะเวลาบัญชีนั้น โดยการเดบิตบัญชีหนี้สูญซึ่งเป็นบัญชีค่าใช้จ่ายและเครดิตบัญชีลูกหนี้

1.2 วิธีการตั้งค่าเผื่อ โดยจะประมาณจำนวนหนี้ที่คาดว่าจะเก็บไม่ได้ โดยคำนวณจากยอดขายหรือจากยอดลูกหนี้แล้วบันทึกจำนวนที่ประมาณขึ้นนั้น โดยเดบิตบัญชีหนี้สงสัยจะสูญ ซึ่งเป็นบัญชีค่าใช้จ่ายและเครดิตบัญชีปรับมูลค่าลูกหนี้ คือบัญชีค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ รายการนี้ทำในรอบระยะเวลาบัญชีที่บันทึกการขาย

ในทางปฏิบัติวิธีตัดจำหน่ายโดยตรง เป็นวิธีที่ง่ายและสะดวก แต่มีข้อบกพร่องที่ไม่เป็นไปตามหลักทฤษฎีว่าด้วยการเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายกับรายได้ของรอบระยะเวลาบัญชีอีกทั้งมูลค่าของลูกหนี้ที่แสดงในงบดุลก็มีได้อยู่ในมูลค่าที่คาดว่าจะได้รับจริง วิธีนี้จึงเป็นวิธีที่ไม่เป็นที่ยอมรับ เว้นแต่ว่าหนี้ที่คาดว่าจะเก็บไม่ได้มีจำนวนที่ไม่มีความสำคัญ

วิธีตั้งค่าเผื่อ เป็นวิธีที่ถูกต้องตามหลักการบัญชีว่าด้วยการเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายกับรายได้ของรอบระยะเวลาบัญชี และบัญชีลูกหนี้ ณ วันสิ้นรอบระยะเวลาบัญชี จะแสดงในมูลค่าที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริง แม้ว่าวิธีนี้จะต้องมีการประมาณจำนวนหนี้สงสัยจะสูญขึ้นก็ตาม การประมาณอาจจะทำได้โดยอาศัยประสบการณ์ที่ผ่านมาในอดีต สภาพของตลาดในปัจจุบันและการวิเคราะห์ยอดลูกหนี้ค้างชำระ

2. วิธีการประมาณหนี้สงสัยจะสูญ วิธีที่นิยมใช้กันมีดังนี้

คำนวณเป็นร้อยละของยอดขาย วิธีนี้ กิจการจะต้องวิเคราะห์จากประสบการณ์ที่ผ่านมาเกี่ยวกับจำนวนลูกหนี้ที่เก็บไม่ได้ เทียบเป็นอัตราส่วนกับยอดขาย คือ

2.1. คำนวณเป็นร้อยละของยอดขาย วิธีนี้ กิจการจะต้องวิเคราะห์จากประสบการณ์ที่ผ่านมาเกี่ยวกับจำนวนลูกหนี้ที่เก็บไม่ได้ เทียบเป็นอัตราส่วนกับยอดขาย คือ

2.1.1 คำนวณเป็นร้อยละของยอดขายรวม โดยถือว่าการขายเป็นรายการที่ก่อให้เกิดลูกหนี้และอัตราส่วนของการขายสัมพันธ์กับจำนวนหนี้ที่เก็บไม่ได้

2.1.2 จำนวนเป็นร้อยละของยอดขายเชื่อ โดยถือว่าการขายเชื่อสัมพันธ์โดยตรงกับลูกหนี้ส่วนการขายเงินสดไม่ได้ก่อให้เกิดลูกหนี้แต่อย่างใด

ตัวอย่างที่ 2 บริษัท ก. ขายสินค้าเป็นเงินเชื่อ 100,000 ล้านบาท บริษัทประมาณหนี้สงสัยจะสูญจากยอดขายเชื่อในอัตราร้อยละ 2 การบันทึกรายการในสมุดรายวันจะเป็นดังนี้

เดบิต หนี้สงสัยจะสูญ	2,000	ล้านบาท
เครดิต ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ		2,000 ล้านบาท
การแสดงรายการในงบการเงิน ปรากฏดังนี้		
งบดุล		
ลูกหนี้	100,000	ล้านบาท
หัก ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ	<u>(2,000)</u>	ล้านบาท
ลูกหนี้สุทธิ	8,000	ล้านบาท
งบกำไรขาดทุน		
ค่าใช้จ่าย :		
หนี้สงสัยจะสูญ	2,000	ล้านบาท

2.2 จำนวนเป็นร้อยละของยอดลูกหนี้ โดยการวิเคราะห์จากประสบการณ์ที่ผ่านมา ภารกิจจะสามารถประมาณอัตราร้อยละของลูกหนี้ที่คาดว่าจะเก็บไม่ได้ต่อยอดลูกหนี้ที่ค้างอยู่ได้ดังนี้

2.2.1 จำนวนเป็นร้อยละของยอดลูกหนี้ โดยถือว่าอัตราส่วนของจำนวนหนี้สงสัยจะสูญสำหรับลูกหนี้ทั้งหมดจะคงที่

2.2.2 จำนวนโดยการจัดกลุ่มลูกหนี้ จำแนกตามอายุของหนี้ค้างชำระ ลูกหนี้กลุ่มที่ค้างชำระนานจะนำมาคำนวณหาจำนวนหนี้สงสัยจะสูญด้วยอัตราร้อยละที่สูงกว่า ลูกหนี้ที่เริ่มค้างชำระเกินกำหนด โดยถือว่าลูกหนี้ที่ค้างชำระนานจะมีโอกาสไม่ชำระหนี้มากกว่า ลูกหนี้ที่เริ่มเกิดขึ้น

2.3 จำนวนโดยพิจารณาลูกหนี้แต่ละราย และรวมเฉพาะรายที่คาดว่าจะเรียกเก็บไม่ได้เท่านั้นเป็นหนี้สงสัยจะสูญ วิธีนี้อาจจะกระทำได้ยากในทางธุรกิจที่มีลูกหนี้จำนวนมากราย

การตัดจำหน่ายหนี้สูญ

ลูกหนี้ที่จะนำมาพิจารณาหนี้สงสัยจะสูญ แนวความคิดสำหรับลูกหนี้ที่จะนำมาพิจารณาหนี้สงสัยจะสูญมี 2 แนวความคิด แนวความคิดแรกเห็นว่าลูกหนี้ที่จะนำมาพิจารณาควรพิจารณาเฉพาะลูกหนี้การค้าเท่านั้น โดยมีเหตุผลว่าลูกหนี้การค้าเป็นลูกหนี้ส่วนใหญ่ของกิจการจากการดำเนินธุรกิจโดยตรงของกิจการ ในขณะที่ลูกหนี้อื่นมีจำนวนที่ไม่มีนัยสำคัญและไม่ได้สัมพันธ์โดยตรงกับรายได้ที่เกิดขึ้นในแต่ละรอบระยะเวลาบัญชี การนำหนี้สงสัยจะสูญของลูกหนี้อื่นไปถือเป็นค่าใช้จ่ายจะไม่สัมพันธ์กับรายได้ที่เกิดขึ้น อีกทั้งจะเป็นการยุ่งยากในการประมาณการหนี้สงสัยจะสูญสำหรับลูกหนี้อื่นแต่ละรายซึ่งมีลักษณะไม่เหมือนกัน อีกแนวความคิดหนึ่งเห็นว่า ลูกหนี้ที่จะนำมาพิจารณาหนี้สงสัยจะสูญควรพิจารณาลูกหนี้การค้าและลูกหนี้อื่น โดยมีเหตุผลว่าลูกหนี้อื่นก็มีโอกาสที่จะไม่ชำระหนี้เช่นกัน ถ้าหากลูกหนี้อื่นไม่ชำระหนี้และไม่ได้ลดมูลค่าลงด้วยจำนวนค่าเพื่อหนี้สงสัยจะสูญแล้ว จะทำให้ลูกหนี้แสดงในงบการเงินด้วยมูลค่าที่สูงเกินกว่าที่จะได้รับชำระ (สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาต, 2546 : 75)

การตัดหนี้สูญตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 11 กำหนดให้ตัดจำหน่ายบัญชีลูกหนี้เป็นสูญได้ 2 กรณี คือ กรณีสามารถจำหน่ายหนี้สูญทางภาษีอากรได้ และกรณีที่ไม่สามารถจำหน่ายหนี้สูญทางภาษีอากรได้ ซึ่งเป็นการยอมรับในเบื้องต้นว่า การจัดทำบัญชีเพื่อวัตถุประสงค์ในทางบัญชีโดยแท้นั้น แตกต่างไปจากการจัดทำบัญชีเพื่อชำระภาษีอากรให้แก่รัฐ ทั้งสองกรณีดังกล่าวข้างต้นสามารถพิจารณาได้ ดังนี้

1. กรณีสามารถจำหน่ายหนี้สูญทางภาษีอากรได้

เมื่อมีการทวงถามหนี้จากลูกหนี้จนถึงที่สุดแล้ว ลูกหนี้ก็ยังไม่ชำระหนี้และกิจการได้มีการดำเนินการตามเงื่อนไขที่กำหนดในกฎหมายภาษีอากรแล้ว ให้กิจการตัดจำหน่ายลูกหนี้เป็นสูญ โดยเดบิตบัญชีหนี้สูญเพื่อแสดงค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น และเครดิตบัญชีลูกหนี้เพื่อลดจำนวนสินทรัพย์ที่สูญไปแล้วให้น้อยลง

ตัวอย่างที่ 3 กิจการมีการตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ 2,000 ล้านบาท แต่มีหนี้สูญ 500 ล้านบาท การบันทึกรายการในสมุดรายวัน ดังนี้

เดบิต	หนี้สูญ	500	ล้านบาท
	เครดิต	ลูกหนี้	500 ล้านบาท

ในขณะที่เดียวกันก็ให้ลดจำนวนค่าเพื่อหนี้สงสัยจะสูญด้วยจำนวนเดียวกัน กับที่เคยตั้งเอาไว้ เมื่อครั้งตั้งค่าเพื่อหนี้สงสัยจะสูญ โดยการกลับรายการบัญชีให้เหมือนเดิมด้วยการ เดบิตบัญชีค่าเพื่อหนี้สงสัยจะสูญเพื่อลดจำนวนค่าเพื่อหนี้สงสัยจะสูญที่เคยตั้งไว้ และเครดิตบัญชีหนี้สงสัยจะสูญออกดังนี้

เดบิต	ค่าเพื่อหนี้สงสัยจะสูญ	500	ล้านบาท
เครดิต	หนี้สงสัยจะสูญ	500	ล้านบาท

2. กรณีไม่สามารถจำหน่ายหนี้สูญทางภาษีอากรได้

ในกรณีที่กิจการต้องการตัดจำหน่ายลูกหนี้เป็นสูญ เมื่อกิจการคาดหมายได้ค่อนข้างแน่นอนว่าจะไม่ได้รับชำระหนี้ และยังคงตัดจำหน่ายตามกฎหมายภาษีอากรไม่ได้ อาจจะเป็นการสมควรที่จะตัดจำหน่ายลูกหนี้เป็นสูญ โดยการลดจำนวนลูกหนี้ลงพร้อมกับจำนวนค่าเพื่อหนี้สงสัยจะสูญ ดังนี้

เดบิต	ค่าเพื่อหนี้สงสัยจะสูญ	500	ล้านบาท
เครดิต	ลูกหนี้	500	ล้านบาท

นักบัญชีจะดำเนินการจำหน่ายหนี้สูญทางบัญชีโดยการพิจารณาข้อเท็จจริงต่างๆ ประกอบการจัดทำบัญชี ซึ่งข้อเท็จจริงเหล่านี้ไม่จำเป็นต้องพิจารณาความสมบูรณ์ถูกต้องทางกฎหมาย ทั้งนี้ เนื่องจากการรายงานสถานะทางการเงินของกิจการตามรูปแบบการบัญชีไม่มีวัตถุประสงค์อย่างอื่นเข้ามาแทรกแซง ดังนั้น หากมีลูกหนี้ที่ได้บันทึกเอาไว้ในบัญชีเรียบร้อยแล้ว หากต่อมาปรากฏว่าไม่สามารถเรียกคืนมาได้ไม่ว่าด้วยเหตุผลใด ๆ ก็ตามจะมีการบันทึกเป็นหนี้สูญทันที นักบัญชีส่วนใหญ่จะจำหน่ายหนี้สูญเมื่อปรากฏว่า

- (1) หนี้ขาดอายุความ
- (2) สิทธิเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้ถูกพิพากษาเป็นโมฆะ หรือถูกพิพากษาว่าไม่มีสิทธิเรียกร้องดังกล่าว
- (3) ลูกหนี้เลิกกิจการและจำนวนของเจ้าหนี้ที่มีบุริมสิทธิ มีมากกว่าจำนวนทรัพย์สินสุทธิของลูกหนี้
- (4) ไม่สามารถติดตามหาลูกหนี้ได้
- (5) ลูกหนี้รายที่มีจำนวนค้างชำระเล็กน้อย ซึ่งได้มีการทวงถามโดยใช้ความพยายามตามปกติแล้ว ยังไม่สามารถได้รับชำระหนี้ หากจะติดตามหรือฟ้องคดีต่อศาลแล้วจะทำให้เกิดค่าใช้จ่ายไม่คุ้มกับจำนวนหนี้ค้างชำระ
- (6) จำนวนหนี้ที่ลดลงเนื่องจากการแปลงสภาพหนี้

อย่างไรก็ตามมีผู้โต้แย้งว่า ถ้าไม่อาจตัดลูกหนี้เป็นหนี้สูญได้อย่างแท้จริงแล้ว ก็ไม่ควรตัดจำหน่ายจากบัญชี ควรจะให้คงอยู่ทั้งบัญชีลูกหนี้และบัญชีค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญเช่นเดิม เพราะแม้จะคงอยู่ก็มิได้ทำให้ลูกหนี้สุทธิแสดงมูลค่าเปลี่ยนแปลงไป แต่ก็มีผู้โต้แย้งว่า ถ้าหากยังคงให้มีอยู่ในบัญชี และสะสมเป็นเวลานานจะทำให้เกิดความยุ่งยากในทางปฏิบัติทางการบัญชี เพราะมีจำนวนมาก ฉะนั้น เมื่อถือว่าลูกหนี้เป็นสูญในทางบัญชี และมีการบันทึกรายการหนี้สูญแล้ว แต่เมื่อถึงครั้งที่จะนำงบกำไรขาดทุนไปแสดงต่อกรมสรรพากรเพื่อชำระภาษีนั้น จำเป็นที่จะต้องมีการกลับรายการหนี้สูญทางบัญชีให้คืนมาเป็นรายได้เพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลอีกครั้งหนึ่ง เนื่องจากหนี้สูญทางบัญชีดังกล่าว ไม่สามารถถือเป็นค่าใช้จ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิได้ตามประมวลรัษฎากร เพราะไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์การจำหน่ายหนี้สูญตามประมวลรัษฎากร

4. การเปิดเผยข้อมูลในงบการเงิน สำหรับการแสดงรายการเกี่ยวกับลูกหนี้

และค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ ให้แสดงบัญชีค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญของลูกหนี้การค้ำเป็นรายการหักจากลูกหนี้การค้ำ และค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญสำหรับลูกหนี้อื่นก็ให้แสดงเป็นรายการหักจากลูกหนี้อื่นที่เกี่ยวข้อง ในกรณีที่แสดงลูกหนี้ในงบดุลด้วยมูลค่าสุทธิ ให้เปิดเผยจำนวนค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญในหมายเหตุประกอบงบการเงิน(สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย, มาตรฐานบัญชีฉบับที่ 11 , 2546)

2.1.7 หลักการบัญชีสำหรับการปรับโครงสร้างหนี้ที่มีปัญหา

ตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 34 เรื่องการบัญชีสำหรับการปรับโครงสร้างหนี้ที่มีปัญหา (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2545) ได้กล่าวถึงวิธีการบัญชีสำหรับลูกหนี้และเจ้าหนี้ ในส่วนของการศึกษาในครั้งนี้ ขอสรุปเฉพาะการบัญชีสำหรับเจ้าหนี้ โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. การปรับโครงสร้างหนี้ที่มีปัญหาเกิดจากการยินยอมของเจ้าหนี้ที่จะผ่อนปรนเงื่อนไขการชำระหนี้ให้แก่ลูกหนี้ไม่ว่าจะเป็นผลมาจากคำสั่งศาลหรือข้อตกลงระหว่างกัน
2. หนี้ที่ต้องมีการปรับโครงสร้างมักจะเกิดจากการกู้ยืมเงิน การซื้อตราสารหนี้หรือซื้อขายสินค้า หรือบริการเป็นเงินเชื่อ
3. การปรับโครงสร้างหนี้ที่มีปัญหา อาจทำได้หลายวิธีเจ้าหนี้และลูกหนี้อาจปรับโครงสร้างหนี้โดยการใช้วิธีใดวิธีหนึ่งหรือหลายวิธีร่วมกัน

3.1 ลูกหนี้โอนอสังหาริมทรัพย์ สินทรัพย์อื่น หรือโอนหนี้ที่จะได้รับจากบุคคลที่สามเพื่อชำระหนี้ทั้งหมดหรือบางส่วนให้แก่เจ้าหนี้ ทั้งนี้ให้รวมถึงการที่เจ้าหนี้ยึดทรัพย์หรือกลับเข้าครอบครองสินทรัพย์ด้วย

3.2 ลูกหนี้ออกหุ้นทุนหรือโอนส่วนได้เสีย ในส่วนของเจ้าของให้แก่เจ้าหนี้เพื่อชำระหนี้ทั้งหมด หรือบางส่วน ทั้งนี้ไม่รวมการแปลงตราสารหนี้เป็นตราสารทุนตามเงื่อนไขเดิม

3.3 การเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขการชำระหนี้ ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งหรือหลายลักษณะดังต่อไปนี้

3.3.1 การลดอัตราดอกเบี้ยสำหรับอายุที่เหลืออยู่ของหนี้เดิม

3.3.2 การขยายระยะเวลาชำระหนี้ออกไป

3.3.3 การลดยอดเงินต้นหรือเงินที่จะต้องชำระคืน เมื่อครบกำหนดตามที่ระบุในตราสารหนี้หรือในสัญญา

3.3.4 การลดจำนวนดอกเบี้ยค้างชำระ

4. การรับโอนสินทรัพย์หรือส่วนได้เสียในส่วนของเจ้าของเพื่อชำระหนี้ทั้งหมดจากลูกหนี้ โดยการรับโอน

4.1 อสังหาริมทรัพย์ สินทรัพย์อื่นหรือลูกหนี้นุคคลที่สาม

4.2 ส่วนได้เสียในส่วนของเจ้าของของลูกหนี้ เจ้าหนี้ต้องบันทึกบัญชีสินทรัพย์หรือส่วนได้เสียที่ได้รับมาด้วยมูลค่ายุติธรรม

เจ้าหนี้ต้องบันทึกผลต่างระหว่างเงินลงทุนในลูกหนี้ที่สูงกว่ามูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์ที่ได้รับโอนมา เป็นขาดทุนจากการปรับโครงสร้างหนี้ในงบกำไรขาดทุนสำหรับงวดบัญชีนั้น โดยเจ้าหนี้ต้องพิจารณาถึงค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญที่มีอยู่ในการบันทึกผลต่างดังกล่าว

5. การเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขการชำระหนี้ ในกรณีเจ้าหนี้ยินยอมให้เปลี่ยนแปลงเงื่อนไขการชำระหนี้เพียงอย่างเดียว ณ วันที่ปรับโครงสร้างหนี้ เจ้าหนี้จะต้องวัดมูลค่าที่คาดว่าจะได้รับคืนของหนี้ที่มีการปรับโครงสร้างโดยอาจใช้มูลค่าใดมูลค่าหนึ่ง ดังนี้

5.1 มูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดที่คาดว่าจะได้รับ ในอนาคตคิดลดด้วยอัตราต้นทุนทางการเงินของเจ้าหนี้ที่จะต้องจ่ายเพื่อการถือครองลูกหนี้ที่มีการปรับโครงสร้างตลอดอายุของสัญญา

5.2 มูลค่ายุติธรรมของหนี้

5.3 มูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต คิดลดด้วยอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงตามสัญญาเดิม

5.4 มูลค่ายุติธรรมของหลักประกันหากการชำระหนี้ของหนี้ ที่ปรับโครงสร้างขึ้นอยู่กับหลักประกันเป็นสำคัญ หากมูลค่าที่คาดว่าจะได้รับคืนของหนี้มีจำนวนต่ำกว่าเงินลงทุนในลูกหนี้ เจ้าหนี้ต้องรับรู้ผลต่างดังกล่าวเป็นขาดทุนจากการปรับโครงสร้างหนี้หลังจากกลับรายการค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญที่มีอยู่ และเจ้าหนี้ต้องบันทึกบัญชีค่าเผื่อการปรับมูลค่าเพื่อให้เงินลงทุนใน

ลูกหนี้เท่ากับมูลค่าที่คาดว่าจะได้รับคืนของหนี้เปลี่ยนแปลงไป และต้องตั้งค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญขึ้นใหม่ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เป็นอยู่

5.5 กรณีที่เจ้าหนี้ใช้วิธีมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดที่คาดว่าจะได้รับคืนคิดลดด้วยอัตราต้นทุนทางการเงินที่เจ้าหนี้ต้องจ่ายเพื่อการถือครองลูกหนี้ที่ปรับโครงสร้าง อัตราคิดลดที่ใช้ ควรเป็นต้นทุนของเงินทุนของกิจการ

5.6 มูลค่ายุติธรรมของหนี้ คือ มูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดที่คาดว่าจะได้รับในอนาคตคิดลดด้วยอัตราดอกเบี้ยในตลาดที่มีลักษณะและความเสี่ยงใกล้เคียงกัน ในกรณีที่มีตลาดซื้อขายคล่องรองรับการซื้อขายหนี้ นั้น กิจการอาจพิจารณาจากจำนวนเงินที่กิจการจะได้รับจากการขายหนี้

6. การเปิดเผยข้อมูลสำหรับเจ้าหนี้ ต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการปรับโครงสร้างหนี้ที่มีปัญหาที่เกิดขึ้นแต่ละงวดบัญชีในงบการเงินหรือในหมายเหตุประกอบงบการเงิน ดังนี้

6.1 ในกรณีที่มีการปรับโครงสร้างหนี้ เป็นการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขการชำระหนี้ในแต่ละงวดที่มีการปรับโครงสร้างหนี้ เจ้าหนี้ต้องเปิดเผยวิธีที่ใช้ในการคำนวณมูลค่าที่คาดว่าจะได้รับคืน และข้อมูลดังต่อไปนี้จำแนกตามวิธีที่ใช้ในการคำนวณมูลค่าที่คาดว่าจะได้รับคืน

6.1.1 มูลค่าหนี้ที่มีการปรับโครงสร้างก่อนและหลังการปรับโครงสร้างหนี้

6.1.2 ช่วงเวลาหรืออายุถัวเฉลี่ยของหนี้ที่มีการปรับโครงสร้าง

6.2 จำนวนรายและยอดรวมของเงินลงทุนในลูกหนี้ที่มีการปรับโครงสร้างหนี้ที่มีปัญหาเฉพาะงวดบัญชีนั้นแยกตามประเภทของวิธีปรับโครงสร้างหนี้ โดยแสดงเปรียบเทียบกับจำนวนรายและยอดรวมเงินลงทุนในลูกหนี้ที่มีอยู่ทั้งสิ้น โดยใช้ข้อมูลตามบัญชีก่อนการปรับโครงสร้างหนี้

6.3 การปรับโครงสร้างหนี้ที่เป็นการรับโอนสินทรัพย์หรือส่วนได้เสียในส่วนของเจ้าของให้เจ้าหนี้เปิดเผยถึงประเภทและมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์และส่วนได้เสียในส่วนของเจ้าของที่ได้รับโอนมาเพิ่มเติมด้วย

6.4 ยอดรวมของเงินลงทุนในลูกหนี้ภายหลังการปรับโครงสร้างหนี้ที่เหลืออยู่ ณ วันสิ้นงวดพร้อมกับกำไรขาดทุนจากการปรับโครงสร้างหนี้ที่เกิดขึ้นทั้งสิ้นในระหว่างงวด

6.5 ยอดรวมของภาระผูกพันคงเหลือที่เจ้าหนี้ตกลงให้ลูกหนี้กู้ภายหลัง การปรับโครงสร้างหนี้

6.6 กรณีที่มีการปรับโครงสร้างหนี้ที่มีปัญหาเป็นการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขการชำระหนี้ เจ้าหนี้ต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ดอกเบี้ยจากลูกหนี้ที่มีการปรับโครงสร้างที่รวมอยู่ในงบกำไรขาดทุนในทุกงวดบัญชี

2.2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับธนาคารออมสิน

ธนาคารออมสินได้ก่อตั้งขึ้นในวันที่ 1 เมษายน 2456 ตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชการที่ 6 ที่ทรงเห็นคุณประโยชน์ของการออมทรัพย์ เพื่อให้ประชาชนรู้จักการประหยัดและมีสถานที่เก็บรักษาทรัพย์สินเงินทองให้ปลอดภัยจากโจรผู้ร้าย จึงทรงจัดตั้งคลังออมสิน ในสังกัดกรมพระคลังมหาสมบัติ ดำเนินธุรกิจภายใต้พระราชบัญญัติคลังออมสิน พ.ศ. 2456 ต่อมาในปี พ.ศ. 2472 คลังออมสินได้ไปสังกัดกรมไปรษณีย์โทรเลข กระทรวงพาณิชย์ และคมนาคม ซึ่งมีที่ทำการอยู่ทั่วไป โดยกิจการได้เริ่มแพร่หลายและเป็นที่ยอมรับของประชาชนอย่างกว้างขวาง ซึ่งถือเป็นยุคที่มีความก้าวหน้าของคลังออมสินเป็นองค์การของรัฐบาล มีฐานะเป็นนิติบุคคลดำเนินธุรกิจในรูปแบบธนาคารภายใต้พระราชบัญญัติธนาคารออมสิน พ.ศ. 2489 มีการบริหารงานโดยอิสระ ภายใต้การควบคุมของคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2490 และเปลี่ยนชื่อเป็นธนาคารออมสินตั้งแต่นั้นมา ปัจจุบันธนาคารออมสินมีสาขาทั่วประเทศ 592 สาขา สาขาย่อย/หน่วยให้บริการ 10 แห่ง หน่วยให้บริการ ณ ที่ว่าการอำเภอ 154 แห่ง รถเคลื่อนที่ 10 คัน เรือเคลื่อนที่ 1 ลำ ATM จำนวน 881 เครื่อง บัตรแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ 4 แห่ง โดยมีวิสัยทัศน์ “เป็นสถาบันที่มั่นคงของประเทศ เพื่อการออม การลงทุน การสร้างเศรษฐกิจชุมชน การพัฒนาประเทศ และการบริการทางการเงินที่ครบวงจรแก่ประชาชนทุกระดับทั่วประเทศ”

ลักษณะการประกอบธุรกิจ

ธนาคารออมสินได้พัฒนาจากการเป็นธนาคารเพื่อการออมของรัฐก้าวไปสู่มิติใหม่ที่มีบทบาททั้งในด้านการส่งเสริมการออม และสร้างวินัยทางการเงิน การขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก การพัฒนาคนและสังคมให้มีคุณภาพ รวมถึงการเพิ่มและขยายการให้บริการและธุรกรรมทางการเงิน พร้อมกับเพิ่มประสิทธิภาพและขีดความสามารถทางการแข่งขันได้อย่างทัดเทียม ซึ่งธนาคารสามารถดำเนินธุรกิจเชิงพาณิชย์ได้อย่างสมดุลเพื่อเป็นธนาคารที่ให้บริการทางการเงินอย่างครบวงจรแก่ประชาชนทุกระดับทั่วประเทศ โดยมีธุรกรรมดังต่อไปนี้

1. ด้านการรับฝากเงิน

บริการรับฝากเงินที่มีความหลากหลาย เพื่อให้ผู้ฝากทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล ได้เลือกใช้บริการตามความเหมาะสมผ่านสาขา หน่วยให้บริการ รถ และเรือเคลื่อนที่ ที่กระจายอยู่ทั่วประเทศ อาทิ เงินฝากเพื่อเรียก เงินฝากเพื่อเรียกพิเศษ เงินฝากประจำประเภทต่าง ๆ เงินฝากกระแสรายวัน เงินฝากสลากออมสิน และเงินฝากสงเคราะห์ชีวิต

2. ด้านการให้สินเชื่อ

- สินเชื่อบุคคล ประกอบด้วยสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย สินเชื่อเพื่อพัฒนากลุ่มอาชีพ (ข้าราชการครูและทหาร) สินเชื่อเพื่อการศึกษา สินเชื่อเพื่ออุปโภคบริโภคทั่วไป รวมทั้งสินเชื่อเพื่อการประกอบอาชีพของลูกค้ำระดับฐานราก เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของประชาชน ได้แก่ สินเชื่อธนาคารประชาชน สินเชื่อธุรกิจห้องแถว สินเชื่อโครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน และสินเชื่อเพื่อพัฒนาชนบท

- สินเชื่อธุรกิจ ได้แก่ สินเชื่อธุรกิจเอกชนรายใหญ่ สินเชื่อเพื่อธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม(SMEs) รวมถึงสินเชื่อสำหรับภาครัฐและรัฐวิสาหกิจ ซึ่งนำไปใช้เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

3. ด้านอื่นๆ

นอกเหนือจากการบริการรับฝากเงิน และการให้สินเชื่อแล้วธนาคารยังมีบริการทางการเงินอื่นๆ เพื่อตอบสนองความต้องการและสร้างความพึงพอใจให้แก่ลูกค้ำ ได้แก่

- บริการ Personal Banking ได้แก่ บริการธุรกรรมการเงินผ่านเครื่อง ATM บริการรับชำระค่าสินค้าและบริการ บริการเงินโอนผ่านระบบบาทเน็ต บริการตรวจสอบผลสลากออมสินผ่าน SMS เช็คของขัญญ์ ตู้แลกเงิน บริการออกหนังสือรับรองฐานะทางการเงิน และบริการให้เช่าตู้നിรภัย

- บริการบัตรออมสินวีซ่าเดบิต เป็นบริการที่ธนาคารดำเนินการร่วมกับบริษัท Visa International Service Association เพื่อให้ลูกค้ำได้รับความสะดวกในการชำระค่าสินค้าหรือบริการ ณ ร้านค้าที่มีสัญลักษณ์ VISA ทุกแห่งทั่วโลกแทนเงินสด

- บริการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ให้บริการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ลูกค้ำของธนาคารและนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศ

- บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม ให้บริการรับฝาก-ถอนเงิน และการลงทุนธุรกิจการค้าเพื่อก่อให้เกิดรายได้ในกิจการที่ไม่เกี่ยวข้องกับดอกเบี้ยหรือไม่ขัดกับหลักศาสนาอิสลาม (รายงานประจำปี 2549 : ธนาคารออมสิน)

2.3 เอกสารและงานวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

สงกรานต์ จอมแจ้ง(2545) การศึกษาเพื่อศึกษาถึงปัญหาวิธีการปฏิบัติทางการบัญชีสำหรับการปรับโครงสร้างหนี้ที่มีปัญหาของธนาคารกรุงไทย(มหาชน) จากการศึกษาพบว่า ปัญหาวิธีการปฏิบัติทางการบัญชีของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ภายใต้การกำกับของธนาคารแห่งประเทศไทยมีวิธีปฏิบัติต่างจากมาตรฐานบัญชีไทยในเรื่องการบันทึกตั้งสำรองหนี้สงสัยจะสูญ ตามมาตรฐานบัญชีไทยให้บันทึกบัญชีถือเป็นค่าใช้จ่ายทันทีทั้งจำนวน แต่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ผ่อนปรนให้ธนาคารพาณิชย์ สถาบันการเงินไทยรวมทั้งธนาคารกรุงไทย จำกัด(มหาชน) สามารถทยอยรับรู้การตั้งหนี้สงสัยจะสูญได้ภายในระยะเวลา 5 งวดบัญชี สิ้นสุดงวดบัญชีปี 2543 จากปัญหาดังกล่าวมีผลทำให้งบกำไรขาดทุนธนาคารแสดงค่าที่ไม่ชัดเจน ซึ่งมีผลกระทบต่อผู้ใช้งบและไม่เป็นไปตามมาตรฐานสากล จากปัญหาที่เกิดขึ้นในเวลาต่อมา ธนาคารแห่งประเทศไทยมีคำสั่งให้ธนาคารกรุงไทย จำกัด(มหาชน) ทยอยสำรองให้ครบ 100% ภายในสิ้นงวดปี 2543 มีผลทำให้งบกำไรขาดทุนของธนาคารในปี 2544 แสดงผลการดำเนินงานที่แท้จริง และเป็นมาตรฐานสากล

กนิษฐา จอมวิญญาณ์ (2546) การศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการชำระหนี้คืนเงินกู้ในโครงการธนาคารประชาชน ของธนาคารออมสิน สาขาลำปาง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการชำระหนี้คืนเงินกู้ของผู้กู้เงินในโครงการธนาคารประชาชน และปัญหาอุปสรรคในโครงการธนาคารประชาชนในความคิดเห็นของผู้กู้เงินและเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานของธนาคารออมสิน สาขาลำปาง ผลการศึกษาพบว่า จากความเห็นของผู้กุนั้น ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการชำระหนี้ที่มีความสำคัญอันดับแรก คือ ปัจจัยด้านรายได้ของครอบครัวต่อเดือน ปัจจัยอื่นที่รองลงมาได้แก่ ปัจจัยด้านภาวะเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านจำนวนบุคคลที่อยู่อาศัยในครอบครัว ปัจจัยด้านการให้บริการของธนาคาร และปัจจัยด้านค่านิยมของผู้บริโภคเป็นอันดับสุดท้าย จากความเห็นเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน นั้น ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการชำระหนี้ที่มีความสำคัญอันดับแรก คือ ปัจจัยด้านความสม่ำเสมอในการเดินบัญชีเงินฝาก ปัจจัยอื่นที่รองลงมา ได้แก่ ปัจจัยด้านรายได้ของครอบครัวต่อเดือน ปัจจัยด้านภาวะเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านประสิทธิภาพการประกอบอาชีพปัจจุบันและปัจจัยด้านระยะห่างระหว่างสถานประกอบการกับธนาคารออมสิน เป็นอันดับสุดท้าย

ขณะที่ปัญหาและอุปสรรคในการชำระหนี้คืนเงินกู้ได้แบ่งเป็น 3 สาเหตุ คือ สาเหตุจากผู้กู้ สาเหตุจากธนาคาร และสาเหตุจากภายนอก จากความเห็นของผู้กู้เงิน พบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรกของแต่ละสาเหตุ คือ ปัญหาภาระครอบครัวที่เพิ่มขึ้น ปัญหาวงเงินที่อนุมัติไม่มีความเหมาะสมต่อความต้องการ และปัญหามีผู้เข้ามาทำธุรกิจแข่งขัน ตามลำดับและจาก

ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน พบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรกของแต่ละสาเหตุ คือ ปัญหาความซื่อสัตย์ของผู้กู้ ปัญหาการอนุมัติสินเชื่อของธนาคารไม่มีการถ่วงรอกที่ดี ปัญหาภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำ ตามลำดับ

นงลักษณ์ เกศสระ(2548) การศึกษาเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างราคาตลาดของหลักทรัพย์กับหนี้สงสัยจะสูญและค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญของสถาบันการเงิน ส่วนที่ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้บริหาร จากการศึกษาพบว่า หนี้สงสัยจะสูญและค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญส่วนที่ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับราคาตลาดของหลักทรัพย์อย่างมีนัยสำคัญ โดยหนี้สงสัยจะสูญส่วนที่ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้บริหารแปรผกผันกับราคาตลาดของหลักทรัพย์ ในขณะที่ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญส่วนที่ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้บริหารแปรผันตรงกับราคาตลาดของหลักทรัพย์ หลักฐานดังกล่าวจึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ว่า นักลงทุนมองว่าหนี้สงสัยจะสูญส่วนที่ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้บริหารเป็นค่าใช้จ่ายซึ่งทำให้กำไรในงวดปัจจุบันของกิจการลดลง ในขณะที่มองว่าค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญเป็นรายการที่ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้บริหารซึ่งอาจใช้ในการส่งสัญญาณเกี่ยวกับผลการดำเนินงานในอนาคต

กาญจนา พลพิมพ์ (2549) การศึกษาแนวทางการตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญและการจำหน่ายหนี้สูญของสถาบันการเงิน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงแนวทางการตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญและการจำหน่ายหนี้สูญของสถาบันการเงิน ผลการศึกษาพบว่า ลูกหนี้เป็นสินทรัพย์ประเภทหนึ่ง ตามมาตรฐานการบัญชีกำหนดให้แสดงไว้ในงบการเงินด้วยมูลค่าที่คาดว่าจะได้รับคืน โดยมีบัญชีค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญเป็นบัญชีปรับลดมูลค่าลูกหนี้ ในขณะเดียวกันธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งมีหน้าที่กำกับดูแลสถาบันการเงิน ได้กำหนดให้มีการกันเงินสำรองหรือตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ และจำหน่ายหนี้สูญจากบัญชีลูกหนี้ในแต่ละรอบระยะเวลาบัญชี และวางหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในการจัดชั้นหนี้ก่อนการกันเงินสำรอง ทั้งนี้ เกณฑ์การจัดชั้นลูกหนี้ แบ่งได้เป็น 6 ระดับ คือ สินทรัพย์จัดชั้นสูญ สินทรัพย์จัดชั้นสงสัยจะสูญ สินทรัพย์จัดชั้นสงสัย สินทรัพย์จัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน สินทรัพย์จัดชั้นกล่าวถึงเป็นพิเศษ และสินทรัพย์จัดชั้นปกติ

ลูกหนี้ที่จะนำมาพิจารณาหนี้สงสัยจะสูญ มีทั้งลูกหนี้จากการประกอบกิจการและประเภทอื่น ๆ หากเป็นไปตามเกณฑ์การจัดชั้นต้องกันสำรองโดยไม่มีข้อยกเว้น อัตราการกันเงินสำรองจะต่างกันสำหรับสินทรัพย์จัดชั้นแต่ละประเภท แต่สามารถจัดชั้นและกันเงินสำรองในอัตราที่เข้มงวดกว่าที่กำหนดได้ หากจัดชั้นลูกหนี้เป็นสินทรัพย์จัดชั้นสูญต้องจำหน่ายเป็นหนี้สูญ การกันเงินสำรองและการจำหน่ายเป็นหนี้สูญสามารถถือเป็นรายจ่ายทางภาษีได้

ธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดรูปแบบการแสดงผลการและการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินของสถาบันการเงินทั้งนี้จะต้องเปิดเผยรายละเอียดลูกหนี้โดยจำแนกเป็นแต่ละประเภท ตลอดจนนโยบายการบัญชีที่เกี่ยวข้องไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved